

АВАНГАРД

ІЛЮСТРОВАНІЙ

ЖУРНАЛ ДЛЯ МОЛОДІ

А В А Н Г А Р Д V A N G U A R D

журнал для молоді.
Офіційний пресовий орган
Центральної Управи
Співки Української Молоді.
Виходить щоквартально.

quarterly
Official Press Organ of
The Central Committee,
The Ukrainian Youth Association
(in exile).

Редакційна Колегія: мгр. ГАНОВСЬКИЙ Є., ДЕРЕМЕНДА Я.,
мгр. КОВАЛЬ О., КРУШЕЛЬНИЦЬКИЙ І. (головний редактор),
мгр. МИКУЛА В., інж. ОЛЕСЬКІВ В., проф. САГАН З., д-р Б.
СТЕБЕЛЬСЬКИЙ.

Редакційне листування і матеріали надсилати на адресу:
»Авангард«, 49, Linden Gardens, Notting Hill Gate, London, W.2.,
England

Адреса Адміністрації: "Avantgard," 72 Bld Charlemagne,
Bruxelles IV., Belgique

АДРЕСИ ЦЕНТРАЛЬНОЇ І КРАЄВИХ УПРАВ СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

та представників »Авангарду«:

Union de la Jeunesse Ukrainienne
(Центр. і Краєва Управи)
72, Bld. Charlemagne,
Bruxelles IV., Belgique.

Ukrainischer Jugendverein,
Zeppelin Str. 67,
München 8,
Germany

Ukrainian American Youth
Association, Inc.,
P.O. Box 211, Cooper Station,
New York 3, N.Y.
U.S.A.

Union des Ukrainiens
(Section de la Jeunesse),
26 rue de Montholon,
Paris 9e, France.

Ukrainian Youth Association,
140 Bathurst Street,
Toronto, Ont.,
Canada.

Mr. A. Halimurka (SUM),
Lager Parsch, Bar. 9, Z. 23.,
Salzburg,
Austria

Ukrainian Youth Association,
49 Linden Gardens,
Notting Hill Gate,
London, W.2., Gr. Britain.

Sr. Jose Pawlyschyn (SUM)
Catia Aita Vista
Calle la Colina N-42
Caracas, Venezuela

(Інші адреси на 3-ій стор. обклад.)

Ціна цього примірника: ЗДА і Канада — 50 ц., Британія — 3 ш.,
Австралія — 5 ш., Франція — 200 ф. фр., Бельгія — 20 б. фр.,
Німеччина — 1.30 н.м. В інших країнах — рівнобартість 50 ам. ц.

На 1-ій сторінці окладки: хор СУМ-у в Буенос Айрес, Аргентина, під час виступу на жалобній академії для вшанування сл. п. С. Бандери.

АВАНґАРД

ЖУРНАЛ ДЛЯ МОЛОДІ

(Наука, знання, література,
суспільно-політична думка)

ІЗ ЗМІСТУ:

З. Саган: Прощальне слово	2
О. Коваль: Світла і тіні нашої праці	3
От. Б. Курилас: Захист української мови	7
А. Микулин: Не маємо права стояти осторонь	11
Проф. Г. Ващенко: Національне виховання дітей	14
Д-р М. Філь: Від Переяслава до Конотопу	18
Є. Рен: Характеристика німецької молоді	21
І. Калищенко: Світлій пам'яті; Київська Софія	24
М. Верес: Наказ	25
Є. Р.: Спомин про С. Бандеру	27
Б. Л.: Засяє світло правди	30
З ЖИТТЯ І ПРАЦІ СУМ-у	33-48
С. Мечник: Зустрічі з людьми звідтіля	49
Л. П.: Атлантида — земля таємна	52
А. М.: В недалекому майбутньому	55
С. Наумович: Про пустищення людської душі	57
Инж. З. Витязь: І оживе давня слава	58
Р. Д.: Про заснування княжого Львова	60
Заклик ЦК СУМ-у і інше	62

Рік XIII

Ч: 4 (54)

1959

Прощальне слово голови Центральної Виховної Ради СУМ

Проф. Зенона Сагана

НА СМЕРТЬ сл. п. С. БАНДЕРИ

Не серед розлогих українських степів, не серед рідних гір, що їх верхи сягають зір, а на чужині виросла могила нашого національного героя, творця історії України останніх десятиріч — могила світлої і невіджакованої пам'яті Степана Бандери, того, кого за зразок до наслідування брала вся патріотична молодь України, а особливо молодь, організована й виховувана в Спілці Української Молоді. Виросла ще одна могила, до якої українські матері і патріотичні виховники приводитимуть вирощуваних поза Україною наших юнаків і, повторюючи слова нашого національного пророка, скажуть: Молися, сину — за Україну його замучили колись.

З сьогоднішнім днем прибула ще одна могила на чужині, в якій наш смертельний ворог і окупант України надіявся закопати нашу правду. Колись ворогові здавалося, що коли в Парижі поховано тлінні останки світлої пам'яті Головного Отамана Симона Петлюри, то разом з ним поховано на віки українську проблему і бажання мільйонів українців жити вільним власним державним життям. Коли ж показалося, що під Парижем спочило в могилі тільки тіло великого провідника народу, а його ідея і його дух осталися живі серед народу і покликали нових борців за волю, — цей самий світовий

злочинець вбиває ще одного надхненника визвольних змагань України сл. п. Євгена Коновальця. І знову виросла у Роттердамі могила, де спочили тлінні останки ще одного героя-провідника. Згинув провідник, — осталася жива ідея, бо вона невмируща, як невмирущий сам народ, що став її спадкоємцем. Тепер виросла на чужині, тим разом на німецькій землі в Мюнхені, третя могила героя-провідника — сл. п. Степана Бандери. Сл. п. Степан Бандера оставив нам усім неписаний заповіт-наказ: продовжувати його святе діло, діло визволення нашого народу. Цей наказ мусить підхопити вся українська патріотична молодь, в тому числі на першому місці сумівська молодь! Вчіться і пізнавайте ідею, за яку згинув Степан Бандера, бо це ідея вільної державної України. Пізнавши ідею, ви полюбите її і почнете трудитися для неї. Трудіться розумно, цілеспрямовано і організовано. Будьте готові боронити чести великого національного героя Степана Бандери, бо вороги України будуть намагатися його святу пам'ять запламувати. Пам'ятайте, що боронячи чести сл. п. Степана Бандери, ви будете рівночасно боронити честь України! Честь нашої Ватківщини — це ж одна з наших найбільших святостей! Слава сл. п. Степана Бандери вже за його життя була славою велета. Рознесіть її по цілому світі!

Світла і тіні нашої праці

О. КОВАЛЬ

Голова ЦУ СУМ-у

За щоденною працею на «хліб насущний» і в боротьбі за нові осяги на суспільно-політичному полі, а зокрема на його виховно-молодечому відтинку пройшов ще один рік нашого життя на еміграції. 1959 рік хоч і не записався нічим особливим в історії українського народу, то все ж без сумніву здвигнув нас у часовому просторі й наблизив хоч дещо до нашої національної мети, до якої ми всі прямуємо і за яку боремось.

Не задержуючись довго на пройденому, бо його і так не повернути, ми хоч на мить мусимо зупинитись і зробити підсумки наших осягів та неуспіхів, щоб увійти в новий рік збагачені новим досвідом. Так, зрештою, є прийнято по всіх підприємствах, і установах, що кожний рік треба закінчити балансовим замкненням, щоб знати, на якому етапі росту стоїться і чи нема загрози занепаду. Це тимбільше торкається молодечого руху, який носить в собі не тільки більшу дозу можливостей росту, ніж всякі інші суспільні установи, але також по збірній якості свого членства криє в собі небезпеку застою, або що гірше — манівців.

Постараємось отже коротко схарактеризувати працю нашої Спільки за минулий рік і поробити належні висновки. Наша характеристика мусить однак бути дуже загальна, бо на уточнення забракло б тут місця.

В першу чергу належить відмітити дальший числовий ріст нашої Спільки за рахунок включення нових лав юнацтва, що по всіх майже країнах нашого побуту є пекучою проблемою нашого дальшого існування, як національної спільноти. Приплив юнацтва до СУМ-у є показником живучости нашої організації. Для того, щоб молодеча організація збільшила свої лави, необхідно с, щоб вона проявляла відповідну діяльність, здобула довір'я у батьків і була притягаючою для молоді. Числовий ріст юнацтва в СУМ-і свідчить вимовно про те, що наша Спілька ті властивості в деякій мірі мусіла мати. Поважним чинником у праці з молоддю є наші щорічні літні табори і оселі. 1959 рік був рекордовим дотепер роком в організуванні таборів і осель. Біля двох десятків таборів і осель по країнах нашої діяльності — це вже доволі поважний осяг. Хто знає, скільки така організація вимагає зусиль і коштів, той зможе належно оцінити вклад нашої Спільки в розв'язку проблеми виховання нашого молодого покоління.

Дуже важною справою в постановці нашої праці є постійний вишкіл кваліфікованих виховників для забезпечення виховної праці серед молоді, як по відділах, так і в таборах та оселях. В цьому відношенні в минулому році було проведено ряд курсів, як з рамени Центральної і Крайових Виховних Рад, так і окремих клітин СУМ-у. В цій ділянці не бракує певного поступу, хоч залишається ще багато до зроблення. Головно в питанні налагодження періодичної фахової лектури, видання посібників і програмового матеріалу не зроблено всього, що є конечно потрібне. Це поважно утруднювало підготовку виховних кадрів, без яких не мислима систематична і плянова праця на довшу мету.

Помітно пожвавлена була культурно-мистецька діяльність наших клітин в зв'язку з відзначенням великих історичних роковин 300-ліття Конотопу і 250-ліття Мазепинського Зриву. Це дало нагоду до мобілізації широких кіл мистецько заінтересованої молоді, щоб при допомозі сцени, здвигів, академій дати вислів патріотичних почувань і пов'язаности поколінь в історичному поході до державности і незалежности України.

Існування і кипуча праця вже доволі сильних мистецьких і аматорських ансамблів СУМ-у надавала праці нашої Спілки особливо імпозантного характеру. Згадати б тільки хор «Прометей» в Торонто, під кер. проф. Л. Туркевича, хор в Вінніпегу під кер. п. В. Кардаша, Капелю Бандуристок в Дітроїті під кер. п. Поталенка, мандолинову оркестру і хор в Рочестері під кер. п. В. Божика, духову оркестру в Шікаго під кер. кап. І. Барабаша, мішаний хор в Шікаго під кер. проф. О. Плешкевича, хор СУМ-у в Буенос Айрес, духові оркестри в Бофало, Дітроїті і Клівленді, мандолинову оркестру в Брадфорді, В. Бр., юносумівські хори й танцювальні та драматичні групи по всіх більших осередках сумівської мережі, то можемо бути горді за наш вклад не тільки в виховання нашої молоді, але також за поважний вклад в духову скарбницю української спільноти на еміграції в загальному. Це наше ствердження не слід однак вважати за вершок наших культурних осягів, а радше як заохочуючий момент до поширення і поглиблення праці в так важливій і корисній з виховного боку ділянці. Тут знову ж таки недостача відповідних підручників, партитур, п'єс, нових маршів, пісень, фахової мистецької літератури, добрих фільмів, радіо і телепередач не сприяли належному розгортанні того роду праці. Не всі ще наші фахівці культури і мистецтва зрозуміли, що найкращою інвестицією їхніх знань і досвіду є передача їхнього мистецького багажу молоді. Людина ж бо не є вічною, а її духові скарби, якщо вони не будуть передані молодому поколінню, будуть подібні до тих скарбів, про які говорить Іван Франко, що вони «в мішок шкураталий зашиті». Спрагла духового збагачення молодь повинна сама шукати за такими «мішками», а вони відкриються і наситять її дорогоцінним змістом, закріплюючи духові вузли з культурною спадщиною українського народу.

В пов'язанні з нашим культурно-мистецьким сектором стоїть наш літературний і видавничий сектори. На цьому відтинку ми не можемо похвалитись значнішими осягами, поскільки все розбивається об поважні браки, як фінансового, так і специфічного порядку, який можна було б окреслити «слабочитацьким». Про фінансовий бік справи скажемо нижче, а покищо торкнемось «слабочитацького».

Еже неодноразово наша преса зазначувала, що українці на еміграції порівняльно дуже мало читають. Це видно хоч би з того, що наша преса майже вся без винятку ледви животіє, книжки, що видаються мінімальними тиражами (а тимсамим відносно дорого коштують), не знаходять покупців і т. п. Тому теж не є винятком і сумівські видання, які з великим трудом приходиться видавати. Постава до української книжки й преси з боку громадськості переливається також на молоді, а це вже має зовсім погані наслідки, а головню паралізує всю працю виховників. Бо і як же можна уявити собі повне виховання без відповідної книжки, чи молодечого журналу. Щоб однак дитина мала свій періодичний журналик для цього потрібно, щоб батьки цю потребу зрозуміли. Якже ж хтось може палежно розуміти потребу інших, коли він власної потреби не розуміє. Це і є те зачароване коло, яке треба якось прорвати і цю негативну до читання поставу змінити на позитивну.

Зв'язану з видавничими справами проблему фінансів в минулому році не вдалося також розв'язати, хоч в тому напрямі були пороблені поважні заходи. З різних причин не зрушив належно з місця «Фонд Господарської Розбудови», хоч ввесь сумівський актив визнав його створення за повністю доцільним і для дальшої постановки праці необхідним. Можливо, що ця ініціатива Центральної Управи СУМ-у була надто відрізнена від «традиційної» діяльності сумівської Централі і брак рутини на місяцях в переведенні тієї важливої акції відбився від'ємно на результаті. Це не означає, що сама ідея була погана. Забрало, на нашу гадку, відповідальним за господарський сектор людям на місяцях тих властивостей, що їх мають ті, хто організує згадані вище місцеві одиниці, хто веде справу таборів і осель, хто займається систематичною виховною працею. Хто ж тоді буде відповідати за цілість праці виховного відтинка, коли через паралізування господарського сектора не можна випустити потрібних для виховання матеріалів, молодечих журналів та зв'язаної з тим літератури?! Це ствердження належить до найбільш від'ємних, які ми могли занотувати на протязі минулого року.

Щоб не закінчити минулорічного огляду від'ємними моментами з нашої праці і щоб відмітити менш-більш усі відтинки нашої багатогранної діяльності, не можна промовчати розвитку спортивного життя в СУМ-і, а також зовнішньо-пропагандивної праці нашої молоді.

Спортові сумівські дружини по деяких осередках добились поважних успіхів, здобуваючи часто перші місця в змаганнях з іншими своїми і чужинецькими дружинами. Беручи до уваги широке зацікавлення спортом з боку населення і преси, наші спортовці своїми досягненнями принесли нам чимало доброго розголосу і слави. В цій ділянці є ще однак дуже багато до досягнення, а зокрема коли йдеться про притягнення певної частини молоді, що ще стоїть поза нашими рядами.

Відрадинм явищем на відтинку зовнішньої праці є те, що вона не є справою лише малого гурта людей, чи референтури, але стала так широкою, як широко сягає контакт організованої нами молоді по чужих школах, інститутах тощо. Наша молоді неодноразово обороняла наші національні позиції в ділянці історії чи географії, де трапляються грубі перекручення й неточности при навчанні в

чужих школах. З рамени Центральної Управи СУМ-у на цьому відтинку сприяла поява англomовного видання «Юкраїніан Юте Ньюз», яке є рівночасно середником контакту з поважнішими організаціями молоді в різних країнах.

Так в головних рисах виглядає «бальянс» нашої праці в минулому 1959 році. «Бальянс» не найгірший, на деяких постах одушевлучий, на інших затривожуючий, а в загальному міг би бути куди кращий, як би не «внутрішній ворог», що робить перепони. Пізнати тільки цього «ворога», то вже майже на половину його побороти. Він же ж бо криється в нас самих, головню під наступними видами: 1. Брак ініціативи, 2. Брак амбіцій, 3. Брак співпраці, 4. Брак зусиль, 5. Лінивество.

Хто ж як не ми самі зможемо усунути ці браки! Шляхи до цього можуть бути різні, але в першу чергу в тому грає ролю особливість сумівця, його ступінь почуття відповідальности, його позитивна постава до програми і завдань СУМ-у. Помноження тих властивостей на число членів нашої організації дасть нам молодечу спільноту, перед якою світ відкриє свої двері, а наша Батьківщина нас не відцурається. Новий 1960 рік, в який вступаємо, дає нам чергові великі можливості. Не змарнуймо їх!

Поширюйте видання СУМ-у!

» А В А Н Г А Р Д «

»Антологію української поезії«

Альбом »СУМ на чужині«

» З Н А Н Н Я «

»Записки виховника«

»Ukrainian Youth News«

Захист та прославлення української мови

(Гутірка під Різдво Р.Б. 1960. Для СУМ-у, Юного СУМ-у у вільному світі та для Тебе, Дорога Молоде, в Україні суцзя.)

Я продумував якийсь час, на яку тему провести гутірку, любі молоді Приятелі, під Різдво Р.Б. 1960-го, і за предмет вибрав тему: **Захист та звеличення української мови.**

Спитаєшся, молодий Приятелю, який зв'язок має рідна мова з темою Спасителевого Народження, з великим Ділом Відкуплення людського Роду з кайдан гріха?

Відповідаю Тобі: Зв'язок цей — величний, очевидний і тема — надзвичайно важлива і серйозна. Чому — послухайте!

Народженням своїм приніс Христос Спаситель не тільки визволення від гріха, зла й усякої підлоти, але також право кожній людині на волю особисту, групову і національну, приніс людині священне право розвивати безконечні внутрішні багатства, згідно з її особливостями, за притаманним генієм рідної мови. Бо рідна мова, стиль людини, Приятелю, це щось дуже, дуже важливе, це — сама людина, **ціла людина**, як у 17-му сторіччі написав Ля Бруер, а тепер науково стверджують лінгвісти й психологи.

В половині шістнадцятого сторіччя проживала у Франції група молодих людей: Петро Ронсард (1524-1585), Яким Дю Беллей (1525-1560), Баїф та інші. Від сотки літ зачався в західній Європі рух гуманізму й ренесансу (Відродження). Полягав цей рух у тому, що передові люди епохи стали вивчати безсмертні твори римської та грецької старовини та в них шукати надхнення до нових шляхів обнови, відродження своїх народів, та їх звеличення. Гуманісти кинули клич: До джерел (Ад фонтес)! Цей новий рух приніс Європі багатогранного духа культури, що його полум'я горить аж по сьогодні, але він скривав також у собі велику **небезпеку**. Чимало тодішніх людей так сильно захопились творами Вергілія, Горація, Ціцерона, Овілія, Гомера, Піндера й Анакреонта, що почали погорджувати **рідною мовою** й цуратися її, мовляв: народні мови — мізерні і недостойні, вульгарні і нікудишні; придатні до кухні і до лайки, а не до науки, мистецтва, державного вжитку та поезії.

І саме вище названа група юних французів зібралась у 1547-му році в коледжу Кокероль під Парижем і видала історично важливий **«Маніфест Бригади»**, вневдовзі названий **«Маніфестом Плеяди»**: чудово та конечно вивчати класиків греко-римської старовини, але не на те, щоб зрадливо відцуратись **рідної народньої мови** та сліпо наслідувати старовинних латинською мовою. Ні, запротестували в **«Маніфесті»** плеядівці! Старовинні генії мають стати нам учителями і на їх безсмертних зразках кожний народ має **плекатися і розвивати рідну мову і рідну культуру**.

Минуло ще два роки і в 1549 році Яким Дю Беллей видрукував окремою книжкою свій невимірущий твір: **«Захист та прославлення французької мови»**. В нім розробив він та розгорнув систематично великі ідеї Маніфесту плеядівців: Рідна, материнська мова — не підда та вульгарна, але священна, достойна і любя. Її треба наполегливо вивчати, плекати та розроблювати. Вона гідна, щоб нею висловити найвищі і найсвятіші ідеї, вона достойна, щоб її вживали королі та державні установи та щоб нею писати недовсяжні архитвори поезії та письменства. «Маніфест Плеяди» викресав у людей пера такий ентузіазм, що вони створили низку шедеврів світової літератури. У найближчих сторіччях народилися такі генії слова, як Шекспір, Сервантес, Лйопе ді Вега, Гете, Шіллер, Віктор Гюґо, а в 19-му й 20-му сторіччях: Шевченко й Міцкевич, Іван Франко та Леся Українка.

Високий ідеал плеядівців тільки полаті міг продістатись на українські землі. Наша Вітчизна, фізично нищена тристарічними наїздами монголів-татар, в половині шістнадцятого сторіччя лежала безсилою здобиччю в кігтях польського шляхетсько-королівського імперіялізму. Ще 20 років і західний удав, здавалося б, на завжди поглине свою жертву так зв. Люблінською Унією 1569 року. Нашим предкам не до вільної творчости було, не до розвитку рідної культури! Їм жити не давали непосильною панщиною; рідну нашу мову та церковний обряд безпощадно ліквідували з міст та урядів; українців, господарів на їх землі, трактували гірш німців, жидів та вірмен. Як зачумленим паріям, дозволяли жити тільки на одній вулиці міста Львова («Руська вулиця»).

Не диво, що животворне явище західної Плеяди з 16-го сторіччя, дивним струмом подій та обставин з'явилося у нас, в Україні, аж у двадцятих і тридцятих роках 20-го сторіччя, вже в добу іншого поневолювача, советської Московії. Беру до уваги «Гроно п'ятірне нездоланих співців», що ними були: Микола Зеров, Павло Филипович, Михайло Драй-Хмара, Юрій Клен та Максим Рильський. Тільки останнього духово «подолали» большевики. Решта неокласиків творять справжню українську Бриґаду чи Плеяду і скільки подібности є поміж французькими плеядівцями з 16-го сторіччя і нашими — з двадцятого! Що для західних був культурний, рідномовний маніфест у книжці «Захист та прославлення французької мови», те для наших плеядівців є збірник циклу літ.-критичних нарисів Миколи Зерова п. з. «До джерел — *Ad fontes*» (1924 рік). Західні плеядівці кинули клич: «Геть рабське наслідування греків і римлян. Хай живе свіжа, пахуча рідна мова!» Українські неокласики кинули клич: Європа, а не лікнеп! І солідаризувались в одній точці вповні з неоромантиком М. Хвильовим: «Геть від Москви! Напрямо: Європа!

Західні плеядівці обороняли незалежність національної культури та вимагали від молоді найвищих кваліфікацій. Яким Дю Беллей так написав у 1549 році в своїй «*Defense et Illustration de la Langue francaise*»¹⁾: «Як ти, молода людино, хочеш насправді захистити та прославити матірню мову, то треба тобі роками просидіти над творами старовинних, щоб оволодіти їх кунштом. Треба тобі вміти відмовити собі силу-силенну фізичних розкошів і насолод, замість швендятися й байдкувати, уміти довгими днями і ночами замикатися в своїй кімнаті та наполегливо працювати над собою; врешті вміти стерпіти голод і холод, невігоди й нестатки заради такого високого ідеалу, що ним є захист і

¹⁾ Цитую з пам'яті.

звеличення материнської мови! Інакше, ти, молода людино, не звеличиш рідну мову, а її спартачиш і сплюгавиш!»

Трохи пізніше Михайло Монтень (1533-1592), у своєму архитворі «Есеї» заявив, що нездарних письменників та графоманів треба б замкнути в тюрмах, стільки шкоди приносять вони спільноті!

Наші ж неоклясики-плеядівці, устами М. Зерова, висувають такі три гасла на кризу поневоленої України в письменстві: 1) засвоїти величний досвід всесвітнього письменства, щобто молодь має здобути міцну літературну освіту та вперто й систематично працювати над собою; 2) треба вивчати нашу українську традицію та переоцінити наш літературний дорібок і 3) мати мистецьку вибагливість, щобто підвищувати постійно вимоги супроти себе.

II.

Культурницька, мистецька робота Зерова та його друзів була насправді вирішальним боем за українську духовість проти московської советчини, боем за рідну мову, культурну відрубність від Московщини, боем за українську державність. Те що письменники інших народів потрапили зробити кропіткою працею довгих сторіч, наші плеядівці-неоклясики, у нелюдські суворих обставинах советчини, проробили за 20-30 літ: вивели українську мову, її культуру з загумінку провінційности й невіробности — на широкі світові шляхи. Тим самим поставили українську духовість поруч духовости «народів вольних кола» і дали їй **кричуще право** розвиватись якнайшвидше в обставинах **незалежної від нікого державности**.

І от, юний Приятелю, приходимо до самої суті сьогодишньої гутірки: дорогийний скарб наш, сяюча перлина, **українська мова** **зараз знаходиться в смертельній небезпеці...** в Україні!

Що б ти сказав, якби, наприклад, у Нью Йорку запанувала китайська чи японська мова, на вулицях Лондону й Парижу ти почув виключно німецьку мову? Напевно, друже, ти б сказав, що сталося щось кривдяче і ненормальне; ти б зробив висновок, що чужа сила поневолила ці зараз могутні нації. А власне, таке жорстоке насильство заводиться тепер в Україні: на вулицях Києва, Харкова, Одеси і Львова почуєш українську мову часом тільки в 20 процент. В університетах, театрі, видавництвах, школах, кіосках майже всюди почуєш московську мову, мову окупанта. Сама влада СССР недавно схвалила шкільний закон, що має на меті у східний, прихований спосіб зробити українську мову не-обов'язковою в Україні.

В період Різдва усвідомиш собі, юний Приятелю, що високий ідеал Волі, для якого Месія народився і вмер, в Україні та в інших поневолених народів далі безжалісно топчеться чобітьми і лаптями московських Іродів-поневолювачів. Ірод убив вифлєємських Дітей, але не вбив Господа Ісуса. Варварська Москва вбила корифеїв нашого національного Відродження: Петлюру й Коновальця, Чупринку й Вандеру, М. Зерова з товаришами, але не вбила їх Духу, не вбила українського Ренесансу... Українські великі мужі згинули з московських рук за ті самі високі ідеали правди, добра і краси, за які терпів Спаситель Христос. Був довгий час, що, за малими війнятками, уся московська громадськість рішуче засуджувала дію польського визвольного героя Т. Косцюшка, як теж наступні змагання 1830 та 1863 років. Тепер ми свідками, як навіть самі москалі мусіли зрегабілізувати Косцюшка

та його співпрацівників. Так теж ідеал Волі й достоїнства української мови перемаже, як духово зараз перемагають Бандера та Зеров. Гряде час, що москалі будуть змушені зревідувати свої фальшиві погляди і признати героїство Мазепи й Полуботка, Петлюри, Коновальця, Чупринки й Бандери, Зерова та всіх борців УПА. Раз усунені з території України й інших народів, вони будуть змушені признати суверенність волі українців в Україні, суверенність української мови й синьожовтого прапора, право України мати свою власну армію. Тоді тільки можна буде говорити про мир між слов'янами.

От чому, милий Приятелю, звертаємось до Тебе, щоб з нагоди Різдва випрохати собі в Новонародженого Христа та Його Матінки, крім божественної благодаті, — гарячу, подум'яну любов до рідної, української мови. Вся українська молодь на чужині разом із мільйонами студіюючої молоді в Україні повинна з нагоди Різдва 1960 оприлюднити свій **Маніфест на захист та звеличення української мови**, тобто зачати з ще більшим вогнем та ентузіазмом вивчати, боронити, прославляти **рідну мову** й говорити нею між собою в західноєвропейських, американських і підсоветських обставинах. Частина молоді, що в ВУЗ-ах, технікумах, університетах України не виявляє любови до рідної мови, а поміж собою та професорами вживає московської мови, тим самим виявляє, як московське ярмо криваво вгризлося в її хребет та як енергійно потрібно їй протиставитись московській блекоті. Адже Тобі, юний Приятелю, відомі слова Т. Г. Шевченка:

Во хто матір забуває,
Того Бог карає...

Українська мова — це справді **мати** нашого духу, що стоїть на сторожі національної чести, відрубности, захищає українського генія. Адже цією мовою вперше говорила до нас рідна мати в час райського періоду нашого життя, — дитинства. Цією мовою слаavimo Христа і Пречисту, цією мовою потрапимо успішно й доцільно розгорнути наші українські можливості.

Юнаки та Юначки наші у західньому світі, в Америці й Канаді, котрі замість у свобідних обставинах культивувати рідне слово, занедбували б рідномовні студії та «цвенькали б», «глаголали б» по-чужому, за словами Шевченка, — показали б **дезертирами визвольного фронту** України, дали б незбитий доказ, що вони не дуби, а осики, безхарактерні гнучкошиєнки, нюньки й нездари.

Мово рідна, слово рідне,
Хто вас забуває,
Той у грудях не серденько,
Тільки **камінь** має!

(о. Сидір Воробкевич)

Значить, що хто з української молоді свідомо відцурався б рідної мови, погордив нею, то це вже був би не тільки безхребетний тухтій, але й **зрадник** народу, з каменем замість серця.

У Твоїх курсах українознавства чи чув ти, Друже, про письменника й поета Володимира Самійленка (1864-1925)? Навіть, як би він нічого іншого не написав (насправді створив він чимало чого гарного!), а тільки один-одніський вірш п. з. «Українська мова» (присячений пам'яті Т. Шевченка), то вже за нього одного заслуговував би поет на вічну вдячність синів і дочок України.

Ось як починається цей короткий шедевр²⁾:

»Діамант дорогий на дорозі лежав —
Тим великим шляхом люд усякий минав,
І ніхто не пізнав діаманта того.
Йшло багато людей і топтали його,
Але раз тим шляхом хтось чудовий ішов,
І в пилу на шляху діамант він знайшов...«

Тоді той »чудовий« прокожий (цебто Т. Шевченко, догадуєшся, молодий Приятелю) підбрав перлину з пилу, обчистив, вишліфував, так що:

»камінець засіяв
І промінням ясним всіх людей здивував...«

І Ви, юні Приятелі, станьте теж такими прокожими, підіймайте з пилу принижену Москвою українську мову, учіться, думайте, читайте, шліфуйте цей дорогоцінний діамант.

Бо каже В. Самійленко:

»Так в пилу на шляху наша мова була,
І мислива рука її з пилу взяла...
І як зорю ясну, вище хмар піднесла.
І на злість ворогам засіяла вона...«

Отож, любі Друзі, в цьому вірші і програма всієї української молоді світу. Солодкими, найчарівнішими в світі колядками прославляймо Чудо Вифлеємської Нічки та просім у Господа робити українську мову щораз кращим знаряддям в боротьбі проти антихриста. Отакий хай буде наш Український Маніфест на захист і прославу української мови під Різдво Р.В. 1960.

Христос Раждається!

о. Б. Курилас, ЧНІ, душпастир СУМ-у в Бельгії

²⁾ Гл. Антологія української поезії, видав СУМ у Лондоні 1957, ст. 141-142.

Не маємо права стояти осторонь

Назва »советська молодь« — це абсолютна фікція, так само, як, напр., назва »советський народ«. Московські імперіялісти за цими фіктивними назвами замасковують фактичне повнолення в СССР чужонаціональної молоді, запроваджують московське »старшобратерство«,

створюють фікцію »дружби всіх народів СССР«. Тип молодих робітників на великих будівлях і в колгоспах із немосковської молоді і тип наглядача-зверхника та партійно-комсомольського підганяйла з »старшобратерської« молоді — це ідеал сучасного комуністичного вихо-

вання в ССРСР. Здійснення такого виховання є головним стрижнем партійної і комсомольської роботи серед української молоді.

Одначе, незважаючи на всю тоталітарність системи, запровадженій в Україні, незважаючи на посилення русифікації українського шкільництва, не дивлячись на примусове запропорення української молоді за межі рідних земель, в її душі Москва не знищила людяності, національного почуття, українських традицій, прагнення до боротьби за визволення України з ярма московської окупації, а найголовніше, не знищила глибокої української релігійності. На сторінках «Комсомольської правди» та «Молоді України» майже в кожному числі можемо вчитати про факти відвідування українськими дітьми і юнаками церковних Богослужб, хрещення немовлят, вінчання молодих подруж, святкування релігійних свят і т. ін. (Нехай навіть і в умовах московського імперіялістичного православ'я, запровадженого Москвою силою в Україні. Що вдіеш?)

Більшість української молоді (як також і комсомольців) навмисне уникають участі в запровадженому в Україні суспільно-громадському комуністичному житті. В більшості молодь звертає свою увагу на побутові справи, прямує до забезпечення своїх матеріальних

потреб життя, здобуває практичну кваліфікацію, правдою і неправдою продістається до високих шкіл.

Але при кожній нагоді українська молодь чинить не тільки пасивний, а також і активний спротив московському поневоленню та його відпоручникам. Факти свідчать, що українська молодь створює революційно-визвольне підпілля для боротьби з «старшобратерською» Москвою, видає нелегальну літературу, влаштовує неофіційні дискусії, таємно слухає закордонні радіопередачі, а в окремих випадках навіть збройно виступає проти московських відпоручників в Україні.

Ось такі найголовніші процеси відбуваються сьогодні в Україні серед української молоді, переважно в середовищі студентів та школярів початкових і середніх шкіл.

Самозрозуміле, що в Україні є й така молодь, яка намагається взагалі бути нейтральною. Вона вичікує. Дивуватися такому її наставленню не можемо. бо ж потрібно розуміти цю брутальність, підступ, рафінованість і жорстокість поліційно-тоталітарного окупаційного режиму в Україні. Але в душі і такої «нейтральної» молоді глибоко жевріють українські національні почуття.

Що вони дійсно жевріють, та що українська молодь в Україні провадить революційну визвольну боротьбу, свідчить

навіть один із західних кореспондентів, який у цьому році побував у СРСР, а зокрема на «юге Росії». (На Україні і Кавказі — А.М.) В своїй кореспонденції, призначеній для вузького кола читачів, він пише, що під тиском московського поліційного режиму, молодь України, Грузії та інших поневолених Московією народів, час до часу протестує проти державного, культурного та національного поневолення із зброєю в руках. Як стверджує кореспондент, московська пропаганда навмисне приховує від населення факти політичного змісту такої збройної боротьби, наслідуючи її як грабіжництво та розбійництво. Але смертні вироки таким «бандитам» ухвалюють не звичайні (народні) суди, як це передбачено теперішнім московським кримінальним законом, а тільки Верховні суди на таємних засіданнях. Очевидно потреба таємних засідань потрібна для того, що зміст судових процесів над «розбійниками» має політичний бік.

На підставі звідомлень західних пресових агенцій також вільна українська преса на еміграції повідомляла в цьому році про бої між відділами Української Повстанської Армії і московськими військами, що відбулися в районах Карпат. Це є також один з епізодів, який свідчить, що в Україні українська молодь веде боротьбу за своє визволення, за

Українську Самостійну Державу. Немає сумніву, що більшість учасників згаданих боїв це була українська молодь.

Воює українська молодь проти Москви також і на культурно-ідеологічному фронті. Ця боротьба провадиться різними способами. Одним з них є ухиляння від відвідин запроваджених сьогодні в Україні «університетів культури», ціль яких є виховувати з молоді «комуністичних людей». Про деякі випадки еспротиву молоді окупаційному режимові довідуюсь з преси СРСР. Так, напр., «Літературная газета» за червень 1959 р. повідомляла, що в одному місті України молодіжні «комуністичні бригади», відмовилися відвідувати «університет культури». «Подібні випадки помічалися як в Україні, так і в Малій Азії», — стверджує «Літературная газета». В ч. 164 за 1959 рік «Комсомольська правда» писала, що в Миколаївській області органи КГБ заарештували керівників антисовєтського підпілля, яке, прикриваючись «єговізмом», провадило антисовєтську роботу серед населення. Спецсуд на своєму таємному засіданні засудив керівників секти «єговітів» за законом від 25. 12. 1958 р. (точки 7 і 9), як за «протидержавний політичний злочин».

В «Літературній газеті» та «Труді» в серпні ц. р. було розміщено декілька статей, присвячених «анонімам», написаним з України до редакції зга-

даних газет. Газети повідомили, що ці «аноніми» написані молодими людьми — робітниками та колгоспниками, — які забули (?) за «революційну законність», що «охороняє свободу слова в ССРСР». Аноніми вимагали в своїх листах за-провадження в Україні приватної власності та свободи думки.

На початку вересня ц. р. появилася в «Ізвестіях» стаття, присвячена обуренню української молоді, яка складала в цьому році вступні іспити до високих шкіл. Молодь вимагала скасування вимоги пред'явлення характеристик від партійних та комсомольських організацій, які під час запису треба скласти адміністрації високих шкіл. Молодь катего-

рично протестувала проти такого порядку.

Таких і подібних фактів за московською пресою можемо навести багато більше, але всі вони свідчать, що і в умовах безпросвітної московської неволі українська молодь завзято бореться проти «старшого брата» — москаля. І коли в жаклих обставинах життя українська молодь в Україні провадить вперту боротьбу за здобуття свободи, за Самостійну Соборну Українську Державу, українська молодь на еміграції не має ніякого морального прива стояти осторонь цієї боротьби. Всі її сили мусять бути спрямовані на допомогу українській молоді на Батьківщині.

А. Микулин

Національне виховання дітей дошкільного віку

Проф. Г. ВАЩЕНКО
(Продовження з поперед. числа)

Період в житті дитини від 3 до 6-7 років звичайно називається дошкільним. Як і в попередньому періоді, тепер продовжується інтенсивне накопичення досвіду, але на вищому ступні. Перш за все за цей період значно зміцнюється пам'ять. Вона й тепер має яскраво виявлений конкретний характер, але сприйняті враження тепер чіткіше зберігаються в свідомості й тому легше можуть бути відновлені. Цьому в великій мірі сприяє мова. А головне те, що у дитини тепер помічається сильне прагнення пов'язати між собою окремі елементи досвіду в щось суцільне. Вже в цей період чітко виступає прагнення людського духу до єдності. Це прагнення до пов'язування в свідомості окремих предметів і явищ особливо виявляється в тому, що діти в цьому періоді з великою активністю атакують дорослих запитаннями «чому?»

П'яже твердить, що дитині не властиве причинове мислення, що ставлячи запитання «чому», вона цікавиться метою явищ, а не причиною їх. Безперечно, в деяких випадках дитячі запитання «чому» за своїм змістом тотожні запитанням «для чого?» Але в багатьох випадках діти дійсно виявляють цікавість до причин явищ. Особливо це буває тоді, коли дитина помічає суперечності між окремими явищами, або явищем і тим, до чого вона звикла. Наприклад, хлопець коло 4-х років бачив, як рибак, стоячи в воді, що досить швидко текла, ловив сіткою рибу.

— Чого сітка трясеться, а чоловік не трясеться? — запитав він. Другого разу, підкидаючи вгору і ловлячи м'яч, він запитав: «Чого м'яч летить вгору, а потім униз?»

Для того, щоб упевнитись, що дитина дійсно цікавиться причинами явищ і при певних поясненнях може зрозуміти їх, я робив простенькі досліди. Ось приклад одного з них.

Одного разу цей же самий хлопчик звернув увагу на те, що з бочки, яка стояла на похилому місці, текла вода і стікала вниз. Він спитав: «Чого вода тече сюди?» — «Тому, що тут вище, а тут нижче... Вода тече туди, де нижче».

Ми пішли з ним далі. Дорога йшла косогором. — «Юрку, — звернувся я до хлопця, — коли я виллю тут воду, куди вона потече?» — «Сюди», — показав він рукою. — «Чому?» — «Тому, що тут вище, а тут нижче... Вода потече туди, де нижче». Іноді діти самі експериментують, щоб з'ясувати зв'язки між явищами. Одного разу хлопець гуляв зі мною увечорі. Світив місяць. Хлопець запитав мене: «Чому, коли я йду, то і місяць іде, а коли я стою, то і місяць стоїть?... Ти стій і дивись, чи буде йти місяць, коли я йтиму?»

Але поряд з тим маємо відзначити, що розуміння причинових зв'язків у дошкільника дуже примітивне. Воно перш за все стосується речей і явищ, з якими дитина безпосередньо стикається. Ясно, що бодай елементарне розуміння причинових зв'язків є для дитини безперечною konieczністю, бо інакше вона не могла б і кроку ступити без догляду дорослих. Наприклад, почувши за рогом вулиці гудок автомобіля, вона мусить знати, що йй в даний момент не можна переходити вулицю. Коли б вона цього не розуміла, то автомобіль міг би роздушити її. Так само вона мусить знати, що коли дотикнутися до вогню, то він обпече.

Крім того, розуміння дитиною причинових зв'язків між явищами переважно базується на засадах асоціації. За причину дитина визначає те, що межує з даним явищем або попереджує його. Формулою дитячого мислення є «пост гок, ерго проптер гок» (після цього, значить через це).

Безперечно, ця риса дитячого мислення органічно пов'язана з ситуативним характером його. Дитина в процесі мислення, звичайно, за винятком окремих випадків, не виходить за межі даної ситуації. Через це вона іноді для окремих часткових випадків придумує й окремі причини й тому впадає у внутрішні суперечності. П'яже наводить такий приклад. На запитання, чому камінь, опущений в посудину з водою, піднімає останню, дитина відповідає: «тому, що камінь важкий». А на запитання: «чого воду піднімає дерево?» дитина може відповісти, що воно велике, або навіть тому, що воно легке.

Крім того, поверхове розуміння дитиною причинових зв'язків між явищами пояснюється примітивними формами аналізу й

синтези у дітей. Синтеза у дитини не засновується на попередній, чітко проведеній аналізі, а сама аналіза часто обумовлюється випадковими враженнями, пов'язаними ситуацією або суб'єктивними переживаннями дитини. Дитина виділяє в речах і явищах те, що найбільш вражає її або через свої об'єктивні властивості, або через відповідність настроям її. В явищах природи й суспільного життя вона не відрізняє істотного від випадкового й другого-рядного. Особливо чітко виступає ця риса у визначенні дитиною понять. Замість того, щоб указати у визначенні істотні видові й родові позначки речі чи явища, дитина називає ознаку випадкову, що яскраво виявляється в тій чи тій ситуації. Наприклад, на питання «що таке мама?» чотирьохлітня донька однієї вченої відповідала: «Мама — це ніколи не пере білизни, а все пише». На питання, що таке корова? — дитина відповідає: «Корова — це молоко».

Тому уявлення дитини про причини явищ дуже нетривкі. Вона ще не підноситься до розуміння закономірностей, як певних норм, що їм підлягають явища. Через те дитина легковірна й некритична. Вона часто приймає за правду будь-яке пояснення явищ, що їй подає доросла людина.

Що правда, цієї риси не треба перебільшувати до безконечности. Іноді в свідомості дитини виступає суперечність між її попереднім досвідом і поясненням дорослого. Тоді вона перестає вірити йому.

Дівчинка 4-х років і трьох місяців побачила на річці сніг і запитала матері: «Мамо, із чого сніг?» — «Із води». «Тоді як?» — «Замерзла — і сніг». «Неправда, тоді лед... Сама не знаєш, — не треба дітям пояснювати»...

Бувають навіть випадки, що діти перевіряють те, що почують від дорослих, коли воно здається їм нісенітницею. Ось приклад. Батько розказує чотирьохлітній дочці казку. В своїм оповіданні він припускає нісенітницю: «У них, — розказує він, — була коняка з довгими рогами... — «Підожди, тату, — зупинила його дочка, — мені здається, що у коняки немає рогів; я зараз подивлюсь». Вона знайшла книжку, подивилась на малюнок і потім з певністю сказала: «Так, тату, нема».

Пізнаючи зв'язки між явищами, а особливо причинові, дитина використовує процес висновування. Як відомо, він має три основних форми: дедукція, інтуїція і аналогія. Всі вони в елементарній формі виявляються у мисленні дитини дошкільного віку. Та переважаючою між ними є аналогія, або, як каже Штерн, трансдукція, себто перехід думки від часткового до часткового, поминувши загальне. Перевага цієї форми висновування у дитини пояснюється тим, що остання мислить конкретно, у неї слабо розвинено абстрактне мислення, тому вона не може піднятися думкою над ситуацією, даною в процесі сприймання.

Ситуативність мислення, примітивні форми аналізи й синтези, а особливо перевага в процесах висновування аналогії спричинюється до анімізму й антропоморфізму дитячого світогляду. Дитина має нахил вбачати в явищах природи і навіть в неживих речах діяння почувань і бажань, властивих людині.

Джемс Селлі в книжці «Нариси психології дитинства» наводить такий приклад дитячого анімізму. Маленька дівчинка під час прогулянки з мамою в парку почала зносити до купи камінці.

(Далі буде)

На запитання матері, навіщо це вона робить, дівчинка відповіла їй: «Щоб не було їм скучно».

Дитячий анімізм дехто з психологів порівнює з анімізмом примітивної людини і вбачає в ньому рису, що має в собі біологічні основи. Особливо такі погляди характеристичні для прибічників біоенетичної теорії, згідно з якою людина в своєму розвитку переходить через етапи, що їх у минулому перейшли попередні покоління.

Більше є підстав вбачати в дитячому анімізмі не біологічні, а психологічні основи. Дитина мислить анімістично головним чином тому, що основною формою процесу висновування у неї є аналогія. Для неї найпростіше й найлегше при з'ясуванні явищ природи перенести на них свої властивості. Так, наприклад, з'ясовуючи причини змін у природі і взагалі в навколишньому бутті, дитина схильна приписати їх чийомусь бажанню, чийсь свідомій дії, бо вона сама і близькі до неї люди через бажання й дії змінюють оточення. Але дитячий анімізм не є суцільною системою, як у примітивної людини. Він виявляється спорадично, при з'ясуванні лише окремих явищ. Як побачимо далі, анімізм, виявляючись яскраво в одні моменти психічної діяльності дитини, переходить в реалістичне розуміння природи в інші моменти.

З розвитком мислення, як відомо, пов'язаний і розвиток мови дитини. На попередньому ступені дитина набуває вже досить звичайний запас слів; крім того, вона опановує структуру мови остільки, що може висловити свої думки в формі простих речень, в яких уже видно всі ознаки гнучкої мови.

В дошкільному віці цей процес розвитку мови продовжується швидкими темпами. Коли, за Штерном, дитина в три роки має запас в 1000-1100 слів, то в шість років він збільшується до — 2500-3000 слів. В словник дитини під впливом дорослих входить багато слів, що визначають не тільки назви окремих речей, що їх безпосередньо сприймає дитина, а й слова, що визначають речі і явища, яких дитина не сприймала, і навіть речі абстрактного змісту.

Поряд з тим уточнюється і саме розуміння значення слів. Що правда, це стосується в першу чергу до слів, що визначають конкретні речі; що ж до слів з абстрактним значенням, а особливо слів чужинних, то розуміння їх дитиною часто буває неточним. Іноді діти переймають у дорослих цілі фрази, що мають значення дуже далеке од чисто дитячих інтересів; вони схоплюють лише загальний приблизний сенс їх, і так вживають їх у своїх висловлюваннях. Ось приклад цього. Чоловік і жінка посварились між собою. Їх прибрана дочка років п'яти стала на сторону матері й серйозно заявила батькові: «Можеш женитись, але аліменти на стіл!» Можна дуже сумніватись, щоб дитина цілком розуміла зміст своєї фрази.

Великий поступ виявляє дитина дошкільного віку і щодо структури мови. Коли до трьох років мова дитини переважно складається з окремих, здебільша простих речень, не пов'язаних між собою граматичним зв'язком, то тепер в її мову входять уже і складні речення. А головне те, що дитина тепер поступово переходить до так званої «контекстної мови», себто до більш менш суцільного вислову своїх думок, що має характер опису або коротенького оповідання. Але в таких дитячих висловлюваннях

легко можна помітити ознаки так званої егоцентричної мови. Дитина, передаючи свої думки співбесідникові, ще не в змозі стати на його місце й слідувати за своїми висловлюваннями з метою зробити їх легко зрозумілими. Так дитина дуже часто вживає займенників «він», «вона», або прислівників «там», «сюди», замість того, щоб ужити іменників, які б точно висловили думку. Ось приклад таких висловлювань дитини. Галя (3 роки 4 місяці) розкаже: «Там було на вулиці далеко прапор. Там було вода. Там мокро. Ми йшли там з мамою. Там було мокро. Вони хотіли додому йти, а дощ капав. Через те, що він хоче їсти, гості... Я ще розкажу».

Зрозуміти такі висловлювання дітей може лише той, хто сам спостерігав явища, про які розкажує дитина. Але треба відзначити, що залишки такого егоцентризму можна спостерігати і у дітей шкільного віку, і навіть у дорослих, що не звикли вдумливо-критично ставитись до своїх висловлювань.

Характеризуючи в цілому мовний розвиток дитини дошкільного віку, треба відзначити, що він часто попереджує розвиток мислення. Особливо це помічається серед дітей інтелігенції. Такі діти, прислухаючись до розмов дорослих, засвоюють слова й мовні звороти, що їх достатньо може розуміти лише освічена людина, і починають вживати їх. При сприятливих умовах це розходження між мовою й мисленням дитини згладжується. Діти за допомогою дорослих поступово опановують зміст слів і фраз, що вони без відповідного розуміння засвоюють від дорослих, і тоді засвоєні слова й фрази починаються до певного поступу в розвитку мислення дитини.

А іноді це розходження між думкою і словом так і залишається у людини. У неї виробляється поверховий, так званий вербальний тип мислення. Людина стає балакуном, фразером, що про все може балакати, а нічого докладно не знає.

Від Переяслава до Конотопу

Д-р Микола ФІЛЬ

(Закінчення з ч. 2/52)

Від осені 1658 р. ведуться постійні сутички між українськими й московськими військами. Виговський наразі не зважається на генеральний удар, він радше промочує собі шлях для цього, а також війська й боєприпасів було в нього покищо не подостатком. Окремими універсалами, зверненими до українського населення, в яких вияснюється причини можливої українсько-московської війни, хоче гетьман до решти зломити опозиційний рух, який постав був під час бунту Пушкаря і все ще до деякої міри охоплював селянські маси. В тих універсалах докладно подається усі кривди, заподіяні Москвою українському народові, та закликається до боротьби за звільнення України від московської протекції. «Ми, — говорив гетьман, — не на те прийняли царську протекцію, щоб стати невільниками холопів, які водили б нас за шию, тільки в надії на вольності, більші від колишніх».

Тим часом Ромодановському та Шереметеву вдалося зібрати горстку безвідповідальних авантюристів, які мали стати зародком нового козацького війська для боротьби проти Виговського. З-поміж них було теж намічено й «вибрано» у протизаг Виговському нового «українського гетьмана», який заявив себе вірним цареві. Став ним якийсь, до того часу нікому невідомий козак, Іван Безпалый. Цей то Безпалый і очолив від листопада 1658 р. всю диверсійну акцію проти законного гетьмана, поскільки московським воєводам безпосередньо вмішуватися в українські внутрішні справи було доволі незручно. Боротьба з Безпалым не становила жадної поважної загрози, але під крилом московських воєвод він все ж таки міг наробити деякої шкоди. В грудні 1658 року козацькі відділи почали були до тої міри припікати Безпалого з його московськими покровителями, що цей розпучливо кликав до царя за допомогою, бо «ворог» наступає з усіх сторін. Але цар не міг ще тоді дати жадного порятунку, крім поради об'єднатися з Ромодановським і якимсь спільно «розмишлять над неприятеlem». В другій половині грудня того ж року підступив під Ромни наказний гетьман Скоробагатенко, де стояв замкнений в укріпленнях Безпалый з великим відділом москалів; після короткого бою ворохобники були вщент розгромлені, а сам Безпалый ледви врятувався від смерті. Кілька днів пізніше частини полків — канівського, черкаського, чигиринського і корсунського під командою того самого Скоробагатенка завдали дошкульних втрат Ромодановському під Лохвицею. В лютому 1659 р. підступив Виговський з невеликим відділом козаків під Миргород, де замкнувся був більший відділ московських драгунів. Хоч як драгуни намовляли миргородчан не здаватися, то ці не послухали, але по коротких переговорах з парламентарями гетьмана відкрили брами міста і всіх драгунів передали козакам у полон.

А тим часом посувалася з Москви в Україну велика армія під командою князя Трубецкого.

Трубецкой вирушив був у похід 15 січня і 10 березня вступив у Путивль. За неперевіреними тодішніми вістками, його армія мала начислювати 150 000 солдатів та складатися з найдобірніших бойових частин, якими тільки розпоряджала Москва. Ще раз старався Трубецкой, з доручення царя, знайти порозуміння з Виговським, та про це вже не могло бути мови. По кількадевному відпочинку велика московська армія рушила далі на південь й переступила кордони України. Трубецкой дав наказ усім московським відділам приєднатися до його армії, тоді прибули до нього Ромодановський, Кикін та Безпалый зі своїми військами. 10 квітня з'єднані московські армії виступили з Константинова на Сулі й взяли курс на захід в сторону твердині Конотопу, в якій з 5000-відділом козаків замкнувся був полковник Григорій Гуляницький. З того часу почалася славнозвісна облога Конотопу, який, незважаючи на гурганний вогонь московської артилерії та постійні штурми, витримав її й не здався до кінця баталії. Навпаки, з укріплень твердині Гуляницький нападав зі своїм військом кілька разів на московські позиції, завдавав їм великих втрат в людях та матеріалі, добуваючи при тому значну добич в боеприпасах, харчах, конях і т. ін.

Довідавшись про облогу московськими військами Конотопу,

Виговський рушив негайно туди зі своїм військом, якого разом зі союзними військами нараховувалось біля 50 тисяч.

24 червня (ст. ст.) 1659 р. вперше зустрілися частини союзних військ з під'їздом Трубецького під м. Шаповалівкою. В бою, який загорівся зовсім несподівано, татарська кіннота і козацькі піші відділи втягнули в перстень оточення москалів і перебили всіх до одного, так що навіть нікому було про цю поразку повідомити Трубецького.

Ідучи далі, Виговський наблизився до Конотопу й зайняв позиції над річкою Соснівкою, віддаленою на кілька кілометрів від міста. Свої війська він негайно вишикував у бойовий лад, поставивши на ліве крило полк. Івана Богуна, під команду якого була переважно козацька кіннота; основними силами на середньому відтинку фронту командував Степан Гуляницький (брат Григорія), праве крило зайняла татарська кіннота під командою хана Махмет Гірея.

27 червня перейшов Виговський з частиною кінноти річку Соснівку і вдарив несподівано на облягаючий Конотоп корпус вояводи Пожарського. Серед московського війська настало замішання, а поки Пожарському вдалося знову привести свої полки до бойового порядку, на побоевищі лежало кілька тисяч московських трупів, а козакам у руки попав табір з кіннями та різними боєприпасами. Наступного дня ранком гетьман знову вирушив з частиною війська на московські позиції, але несподівано для ворога завернувся з половиною дороги. Цей маневр Виговського підсунув московським вояводам думку, що гетьман уникає одвертого бою, і тому Трубецькой наказав Пожарському та Львову з полками найкращої кінноти доганяти й громити Виговського. Сам з основними силами — піхотою та артилерією йшов позаду.

До вирішального бою, несподівано для обох сторін, прийшло ще того самого дня. Московська кіннота, доганяючи Виговського, загналася була аж до річки, а заатакована з правої сторони козацькими частинами під командою Богуна, була змушена відступити в протилежний бік, на багнистий терен: на якому ніяк не можна було розгорнути належної дії.

Татари тим часом безпереривно атакували ліве московське крило, ламаючи одну по одній московські лінії, немилосердно проріджуючи їх піхотні лави.

В цей час вступив у бій гетьман з головними своїми силами, а з протилежної сторони виступив з укріплень полк. Гр. Гуляницький, вдаривши гураганним наступом по тилкових частинах московських військ. У короткий, але жорстокий різні московська кіннота під командою Пожарського і Львова була дощенту знищена, не менших втрат зазнала теж піхота, а в руки союзних військ попав великий табір з різними воєнним знаряддям. Лише завдяки сильному вогневі артилерії, вдалося Трубецькому з Ромодановським прорватися з оточення і врятувати решту свого війська від загибелі. На полі бою залишив Трубецькой понад 30 000 вбитими, а біля 5 000 полонених погнали татари в ясир. В полон попали полководці: Пожарський і Львов. Першому зрубали татари голову на місці, другий помер по двох тижнях у татарській неволі.

Московський історик С. Соловйов говорить про цю подію так: «Цвіт московської кінноти, який визначився в щасливих походах в роки 54 і 55, загинув в одному дні. Ніколи після того

московський цар не був спроможний вивести в поле таке сильне військо. В жалібній киреї став цар Олексій Михайлович перед народом і страх упав на Москву. Удар був тим важчий, що стався несподівано і по стільки блискучих перемогах. Ще недавно Долгорукий привів у Москву полоненого литовського гетьмана, ще недавно чулися радісні розмови про перемогу Хованського; а тепер Трубецкой, на якого найбільше надій покладали, «муж благоговейний і ізящний, в воїнстве счастлив і недругам страшний», згубив таке велике військо. Після здобуття столичних городів, столиці литовської, царський город затремтів за власну безпеку; в серпні з царського наказу, люди всіх чинів спішили на земляні роботи для укріплення Москви. Сам цар з боярами наглядав за ходом робіт, а мешканці підмосковських поселень панічно втікали в загороди твердині, ходили чутки, що цар задумує переїхати за Волгу в місто Ярославль».

Характеристика німецької молоді

Наша молодь наслухалася багато про вчинки німців під час війни і звикає думати радше негативно про риси характеру німецької молоді. Я мав змогу її докладно пізнати на протязі 20 літ, а до того майже по всіх закутинах Німеччини, то, здається, можу сказати, що знаю німців, і тому хотів би написати дещо про характер особливо їхньої молоді.

Майже всюди і завжди чується від старших нарікання, що молодь «не така, як ми були», а гірша. Так говорять та пишуть також і в Німеччині. Нічого дивного, бо старші забувають часто свої дитячі хиби, а в їхній пам'яті залишаються лише кращі образці з їхнього життя, до того оцінюють мимоволі молодь власним «теперішнім» мірилом і тому здається вона їм «гіршою», бо-дай менш пильною, менш патріотичною і т. д.

Я пишу про пересічну молодь Німеччини. Одною з рис характеру нинішньої німецької

молоді є стремління до самостійного життя. Розуміється, що це дуже додатня риса характеру. Вже від шкільного віку стараються молоді люди мати власний заробіток (для придбання мопеду, мотоцикла чи бодай роверу) через додаткову працю, давання лекцій слабшим чи молодшим друзям у школі і т. п. Дуже гордою почувається така молода людина, яка може вдягнутися у придбану власною працею одіж. Це виробилося з того, що відчувався брав багатьох конкретно потрібних до життя речей, особливо зразу по війні, і це було поштовхом шукати розв'язки власними силами. Загальний брак у родичів дома має багато негативного, але також доброго в тому, що їх діти не пещені, вони виховуються з більшим гартom, через це більш здібні до життєвої боротьби за існування, яка м'якості не знає. Це прямування здобувати зараня власними силами, дарма чи то ровер, чи книжку,

виробляє здібності до життєвої боротьби пізніше, що є незвичайно важким.

В Німеччині 17-літні хлопці та дівчата часто зовсім самостійно не лише заробляють на хліб, на цілковитий свій прожиток, але вони й помагають родичам в удержанні дому. Незвичайно багато є таких студіюючих, які вчаться самі, ходять вечорами на додаткові курси (машинописання, мов, чи ремесла), а крім того ще працюють бодай кілька годин заробково — у фабриці, помічниками в крамницях, в сільському господарстві, продають газети і т. п.

Другою рисою характеру німецької молоді, як і дорослих, є релігійність. Це буде видаватися просто неймовірним для тих, хто бодай коротко був у Німеччині і бачив її. Однак це факт. Навіть по більших містах, як Мюнхен, Ганновер і т. п., можна побачити вже о 7-й год. ранку в неділю повно молоді в церквах. Мало того, можна побачити коло 20% її цю неділі при Св. Причасті. Незвичайно величаво в них відбувається перше Св. Причастя. Це в них найбільше свято в житті. З найбільшою гордістю буде вам показувати дитина першусього знимку з часу свого першого Причастя, як вона з свічкою стоїть у церкві.

Варто приглянутися також, як заховується молодь, котра сидить у перших лавках, щоб бути переконаним, що це не лише зовнішня побожність.

Патріотизм — це ще одна додатна риса характеру молоді Німеччини. В цьому відношенні вона пережила дуже багато суперечностей. Весь світ накинувся по війні на німців за вчинки гітлерівського режиму, однак вона любить свою батьківщину, боліє її недолею, яр-

мом большевицької окупації і т. д. Німцям важче боротися проти большевицького терору, бо вони не звикли до підпільної праці, як наші борці. Це вперше вони мають таку трагедію, а однак з процесів та судів у східній Німеччині, видно як борється молодь проти того режиму; часом ціла класа втікає із середньої школи на Захід від того режиму. З великим запалом та пильністю збирають вони добровільні датки на акцію «поєднання Німеччини» і т. д. Все це свідчить про патріотизм тієї молоді.

Пильність і працювитість — це вже вроджені у німців кожного покоління прикмети. Ці прикмети виробила в них погана земля; щоб з неї мати плоди — треба було її дійсно обливати потом. Особливо по останній війні великі недостатки та катастрофальний мешканевий стан змусили молодь до ще більш видайнішої праці. Можна було часто бачити такі образці: молодь вчиться в школі, працює цілий день на заробітковій праці у фабриці, або на полі, а вечером так зв. «вільний час» переводить при ще важчій праці, помагаючи родичам будувати власний будинок (що здебільша і родичі виконують також в т. зв. «вільнім часі»). Дуже багато молодих людей студіюють на всяких вечірніх курсах (вже згаданих). Особливо в літі їдуть з міста не лише до літніх таборів, але також на заробіткову працю в село.

Дехто з чужинців каже, при обсервації працювитости німців, що всі люди працюють на те, щоб жити, а німці і їх молодь живуть на те, щоб працювати.

Солідність є відома у німців. Це дало їм стільки вчених, винахідників; це дало добру марку їх техніці, фармації і т. п.

Ось цікавий приклад німецької солідності: якщо ви згубите на вулиці написаний до Вас лист і його знайде хтось, то напевно вложити до конверти, заадресує до вас, і ще додасть, що не читав листа. Своєї адреси не подасть, щоб ви не відсилали поштової марки.

Та солідність є в ремісника, школяра, помічника в склепі і вона дає опісля в житті дорослому змогу досягнути великі успіхи в науці, відкриттях і т. п.

Точність є незвичайною у дорослих німців, з чого вони добре відомі. Така точність є також у їх молоді, що зовсім зрозуміле. Ця точність є в них в урядах, у школі; точно зійдуться до церкви на Богослужбу, точно будуть і на гостині. І цікаве ще одно: та точність — обов'язує в них і до початку, і до кінця зайнятих, чи імпрез. Все буде так розложено — праця, курс чи виклад, — що і на заповіджену годину кінчає робітник точно свою працю в полі, чи в фабриці, вчитель не затримає учнів у школі ні хвилини довше, а інструктор молодечої організації ні хвилини не продовжить сходити понад запроектований пляном час. Незвичайно багато завдають собі німці труда для здійснення своєї точности в житті.

Товариськість німецьких дітей дуже цікава, особливо по війні, коли багато з них мало приклади незвичайно небезпечного виховання «іберменшів» перед війною. Я дуже часто перевіряв у наших дітей, як відносяться до них, як чужинців, німецькі діти під час забав та в школі, і мушу з приємністю ствердити, що ніколи ніде не чув, щоб якась дитина наша нарікала, що їй через її «чужинецьке походження» були

якісь прикrostі в школі, і то як в університетах, так і в середніх школах чи народніх, а також і в садочках, де ще важко їм було порозумітися між собою. Всюди трактування чужинців, шкільних товаришів — як і своїх громадян — однакове, приязне, товариське.

Педантерія — це дуже рідка прикмета молоді, бо вона прияманна радше старшим людям. У німців також більшими педантами є старші люди, але є така прикмета і в молоді. В багатьох домах німців (не лише в касарнях) складають діти всі речі перед сном в черзі так, як буде треба рано вдягатися. Молодець, який мусить дуже раненько їхати до праці, встане ще раніше, щоб лише не поїхати неоголеним, чи в невичищених черевиках.

Молоді люди Німеччини незвичайно люблять подорожувати. Ця «циганська» натура дає їм багато знання, але також і життєвого гарту, бо відомо, що ніде не буде такої вигоди, як дома.

Люблять вони дуже музику. Часом можна побачити дитину, яка ледве двигає гармонію, чи який інший музичний інструмент, але йде на навчання гри на ньому.

В загальному, недаром інші народи так числяться й тепер з німцями, та недаром уважають їх за сильного партнера, з яким варто числитися, бо в молоді — сила народу, а та молодець в них дає запоруку сили на майбутнє. Нам, однак, варто вчитися від кожного народу, його молоді, всього того, що в нього найбільш корисне, для кращого виховання нашої молоді. Тому особливо варто звернути увагу на її солідність в праці і на точність.

Є. Рен

Світлій пам'яті Степана Бандери

»Ой Морозе, Морозенку...«

Українська історична пісня.

Букети повні рож й червоної калини
Покласти нам дозволь на свіжу домовину,
Вожде, Твою: Творче УПА, Надхненнику до Чину,
Що має за мету державність України.

Немов магнет сталний, як джерело життя
Саме Твое ім'я — вже надхненням мільйонів.
Не вбила смерть Тебе, бо свіжих батальйонів
Стаєш прапороносцем і знам'ям!

Скиб рідних чорнозем і Чорноморську воду
Покладено в труні вогненного Борця.
Його потужний дух окрилює серця,

Аж поки прах спічне в Столиці пантеоні,
У вихорі сторіч, в Нескорених легіоні
Бандерине ім'я — значитиме свободу!

Київська Софія

Слухай:

Деся в небі плывуть ріки,
Потужні ріки дзвону Лаври і Софії...
Човни золотії.

»Золотий гомін«. П. Тичина.

Я довго жив в Едемі чужих нав,
Софіє Київська, феєріє веснова!
Яка мозаїк зелень голубова,
Яка рожевінь у Твоїх заправ.

Могутній Деїсус над луком перемоги
Бездню смерти б'є і чорного гріха, —
Й Оранта Пресвята, Нерушима Стіна
Показує напрям, майбутности дороги.

Пропахнена рум'янком й васильком,
Навіяна молитви ладаном,
Катедро наша, величава!

Дрижащим перстом па Софію,
Указуйте на світлу мрію,
І кличмо: Слава, вічна Слава!

Н а к а з

Був наказ невмолимий — пройти,
Перетяти потрійну границю,
Крізь застави, колючі дроти
І причаєні всюди рушниці.
Ну й пішли у задимлений бір
По знайомих цілинних Карпатах,
Наче вітер гірський, командир
І стрільців ціла сотня завзятих.
Довго йшли так. Йшли ночі і дні,
Вечори, прохолодні світання,
Тільки балка лишилась, а в ній
І границя найважча — остання.
Та зненацька загавкали пси,
У довкіллі зчинилась тривога
І вогонь звідусіль закосив
По принищклих кущах край дороги.
І сказав командир: »Цей наказ
Ми несли крізь усі перепони,
Або згинем в бою всі нараз,
Або віхи зфорсуем кордону«.
Бій почавсь... У завзяттю своїм
Ритмом смерти застукали кріси,
Вибух... Кров... І гранати... І дим...
І вороння над зляканим лісом...
Та не довго світанкове тло
Зріло сміливий задум пролому,
Коли сонце з-за лісу зійшло,
На кордоні було вже по всьому.
Жниво смерти... Кривава роса,
Мов рубіни в столочених травах,
І пожежа тріумфом гаса
По розбитій червоній заставі.
А в колючім сплетінні — розрив
Простягає обійми широкі,
Ним загін командир перевів
Переможним рейдуючим кроком.
Та не всіх. Не усі перейшли...
У чужому судетському лісі
Смертю славних героїв лягли
На спочинку довічному вісім...

Трьох прибила розривна земля,
Трьох поцілили кулі погоні,
Сьомий, з раною, всі достріляв,
Щоб останню направити в скроню...
А той восьмий окремо виднів,
Йому доля найважча припала:
При переході мінних полів
Зупинити ворожу навалу...
Стрепенувся, заграв скоростріл,
І від стрілів розмірено-цільних
Покотилась, мов скошена, в діл
Посіпак прикордонних розстрільна.
Другу стежу, що вийшла на кін
Ще сильніша зустрінула злива,
А тимчасом пробоем загін
До засіків дістався щасливо.
І коли на умовний сигнал
Він почав і собі відступати,
Ворогів охопив дикий шал,
Зовсім близько рвонула граната
Зупинився... Хитнувся... І осів...
Усміхнувся чомусь сам до себе,
Певно погляд останній узрів
Не чуже, а вітчизняне небо.
Певно бачив дніпровий укіс
І думками до дому полинув,
Міцно-міцно стискаючи кріс,
Наче плечі сиріточки-сипа...
Та лишивсь серед вічної мли,
Бойовим оповитий екстазом,
Він лишився, щоб друзі пройшли
І сповнили суворість наказу!

ЧИТАЙТЕ І ПОШИРЮЙТЕ
журнал для молоді
» А В А Н Г А Р Д «

Поширюйте між українцями
всі видання Спілки Української Молоді

СПОМИН ПРО С. БАНДЕРУ

Це була «Ватра» табору СУМ-у в Шонгав, біля Мюнхену, в 1956 р. Гарно розгорівся із сумерком вогонь серед запашних шпилькових лісів, так зовсім подібних до наших у Карпатах, і дрімали далеко також подібні гори, а в низу журчала ріка Лех, подібна до Дністра, посилаючи свої хвилі в Дунай і далі в наше козацьке Чорне море. А понад усім чудово всміхався крізь верхи дерев — повний місяць.

Довкруги ватри, якби в зачарованій казці, стояли тихо юнаки і юначки, чомусь тепер негаласливі, а поважні і спокійні, як дрімуча природа довкола. Це такі вони тому, бо це незвичайна «Ватра» сьогодні. Це несподівано загостив до них великий гість — сам Провідник С. Бандера, як сказав Голова Крайової Управи СУМ-у.

Ось став він з кількома приїжджими, як звичайний гість, біля ватри. Навіть на запрошення сісти на лавку відмовився.

Цікаво приглядаються йому діти і за ватру хвилює забули. Це ж той, про якого розказують їм батьки. Що ще сам майже дитиною почав підпільну боротьбу проти окупанта (польського) власне спершу за душу нашої дитини, за рідну мову, книжку, школу, щоб того не забороняв нам ворог. Бандера так розумів, що без рідної школи, книжки не виховаємо добре дитини. А ворог найбільше накинувся на школу. І почалась безпощадна боротьба на життя і смерть.

«Ти, — шепнув юнак Петро до сусіда, — це його засудив польський суд на смерть?»

«Так, його, лиш згодом замінили кару смерти на досмертну тюрму, а по кількох літах важкої тюрми, через війну, вдалось йому вирватися з неї».

«І це він, — знову шепотів Петро, — що не побоявся, одинокий з 22 народів за Гітлера, проголосити 30. 6. 41 р. самостійність України?»

»Та ж він сам. Коли йому казали відкликати це, бо інакше грозили найстрашнішими карами, С. Бандера не уступив, не побоявся. Знову другий окупант саджає його до тюрми на 3 роки і до концентраку«.

Ватра розгорялася дужче. С. Бандеру вітає кошовий, мимо того, що він просив не робити цього.

Пісні поривають усіх на рідні землі. Це ж цього С. Бандери друзі — УПА — подібно грілися біля ватри, коли боролися проти третього окупанта — ще й стільки літ по війні — проти москалів, большевиків, хоч і проти поляків і німців також.

Провідник Бандера дивився в вогонь, важко задумавшись. Зараз інша форма боротьби, але вона також невмолима. Ворог лютий, підступний, але його можна побороти, треба лиш сміло і сильно його вдарити.

Нарешті Провідник Бандера коротко промовляє до дітей. Без вступів, парад, без всякого заповідження, зовсім просто, говорить тихо, спокійно, як гість, як скромна людина, якою був завжди, бо він любить лиш в небезпеці перші місця, більше ніде й ніколи.

Власне таку бесіду розуміють найкраще всі діти. Коротко з'ясовує він як важко боролися і ще боряться українці на Рідних Землях, яке наше завдання, завдання молоді. Воно першусього — підготувати себе до такої боротьби, вихованням у рідній школі, такими, як ось цей табір, де бодай трошки гарту, невигоди, бо лиш загартовані борці в боях перемагають! А понадусе всі мусять мати сильну віру у власні сили і любов до Батьківщини.

»А мірилом любови є готовість щось жертвувати: бодай гріш, бодай труд, а в потребі — і власне життя«.

На марне там не впало ні одне слово. Хоч тиха була мова, то всі приявні чули. Це говорить той, хто припечатав це кожне слово перший — приміром, нараженням власного життя. Це слова не уст. а серця. Тому й вковувались вони в молоді душі дітей, як в крицю, щоб вже ніколи не затертись.

Знову спів і спільна молитва. Діти приглядаються, як С. Бандера хреститься. Так хреститься тільки той, хто на ділі доказує, що його клич це — Бог і Україна!

Знову Петрусь до сусіда: »Ти там його бачив щонеділі в церкві в Мюнхені, в куточку?«

»Так, він щонеділі з дітьми був у церкві«.

Поволі розходяться гості й діти, а С. Бандера все вдив-

ляється у ватру. Важкі його думки, бо важке завдання. Він задумався над молоддю, бо старші не будуть вічно. Прийде час, коли треба буде комусь вступити в лави старих борців і доповнити їх.

Табір затихає. Діти по шатрах засипляють на ліжках і навіть не знають, що тут біля них під деревом спить С. Бандера, але не на ліжку. Він мусить раненько встати, бо на означену годину має важливу зустріч. Він найбільш точний із свого оточення.

А маленька юначка, Леся, щойно сьогодні довідалася, що С. Бандера — це її батько. Вона, бідна, досі цього не знала. Жорстока підпільна боротьба не дозволила дітям мати прізвища батька.

Довго згадували діти ту ватру, біля неї тоді найбільше навчилися. Навчилися розуміти, що історію змінюють не маси, а одиниці з характером, котрі дійсно «кладуть душу й тіло» за свободу їх батьківщини.

І тому ворог може затроїти їх тіло, але не знищить голошеної їхнім прикладом Ідеї, і підуть нові борці «у мандрівку століть з Його Духу печатю»!

Є. Рен

Відділ Ю. СУМ-у в Льєж, Бельгія, під час жалобної Академії для вшанування пам'яті С. Бандери

Засяє Світло Правди

(Різдвяне оповідання)

Величезними скоками пес Сірко перетинає двір, стає на задні лапи біля паркана і злісно, нестримно гавкає на вулицю. Гнат Шандрій виглядає із стайні, поволі йде через вкрите снігом власне подвір'я, обережно дивиться в щілину паркана, насуплюється:

— От, бісові душі, знову вештаються!

Сірко бігає вздовж паркана, проводячи тих, хто йде шляхом по тім боці паркана. Шерсть на псові наїжилася, очі від скаженини побіліли, з розкритого рота виблискують гострі зуби.

Вулицею проходить партійно-комсомольська комісія для «розкуркулення» і конфіскації хліба.

— Бандити! — шепоче про себе Шандрій.

Круто повернувшись, Шандрій повертається до стайні, нудьга і злість хапають його за серце.

— Боже мій, Боже мій! — зітхає тяжко Шандрій. — Сьогодні останній день перед Різдвом, а та большевицька шантрапа ходить і хліб у нас грабує... Стріляти всіх їх треба! А де ж наші? Чого за них нічого не чути?..

Виконавши свою службу, Сірко повертається до комори, скося поглядає на вулицю, приготований знову кинутись на непрошених в українському селі «гостей».

Засипавши жеребцеві вівса, Шандрій виходить із стайні, прижмурюючи очі від блиску білого снігу. Глибокий сум і тяжкі думи лягають на обличчя Гната Шандрія, колишнього отамана українських повстанців... Минули роки, хто доведе, що він очолював повстанців? Бо ж були такі часи: одні — в червоних, другі — у Махна, інші — в українській армії, а ще інші — у білих...

Гнат Шандрій підходить до старовинної груші, що височить біля ганку. Де-не-де на дереві жовтіє тогорічне листя, галуззя вкрите лапатам снігом... Листя, сніг і сама груша ще більше наводять на Гната сум. Під цією грушею, майже 30 років тому, бавився Шандрій в козаків, слухав оповідань діда про «черкеські» походи, брав від батька шльопанці...

Гуляють по широких степах України вітри й морози. Засипає снігом шляхи й селянські хати...

— Боже ж мій! Доки це буде?..

Большевицькі зайти вже були у Гната, але він категорично відмовився віддати на «хлібозаготівлю» більше половини того, що визначила комісія на його садибу. Та й де його взяти? Вже три рази конфіскували у нього хліб.

»Та й що це за комісія? Звідки вона взялася? Якись зайти, а не комісія. З губернії приїхали! Зайди проклятуці! І де вони взяли на нашу голову?»

Шандрій плює і говорить вголос:

— Хліб, хліб! Хай ви всі повиздыхаєте! Не дамо хліба бісовим большевикам! — твердо вирішує Гнат.

* * *

Піднявши широкі ковніри кожухів, збиралися у Шандрія в навечір'я Різдва Христового 19.. р., старі, статечні брати-козаки. Добрі збиралися козаки. Дуже багато зробили вони разом з Гнатом для України. В травні 1921 року большевицький обласний ревтрибунал судив цих і інших козаків за «контрреволюцію». Багатьох було розстріляно, багатьох запероторено до в'язниці. Але минули роки: дехто склав свої голови у московських концтаборах, а дехто, відбувши термін ув'язнення, повернувся. Повернувся і отаман повстанців Гнат Шандрій. Але радості з того було мало: чорна образа за неправду назавжди залишилась на серці кожного, ворожнеча до північного окупанта точила українську душу.

Збираються у Шандрія брати-козаки, схвильовані, приготовані на все. Збираються якраз під різдвяну ніч, коли весь світ радісно зустрічає народження Правди, народження Божої Дитини. Уро-чисто сідають за стіл, хоч за звичаєм цього вечора мусіли б всі бути у власних хатах. Але не ті сьогодні часи. Не ті, коли мирно й спокійно можна сидіти за святковим столом в колі власної родини.

... Тремтячим басом, обернувшись до святих образів, виголошує колишній отаман українських повстанців, Гнат Шандрій, бажання, щоб в Україну із-за далеких синіх морів, з чужих сторін повернулися українські козаки-повстанці, щоб в Україні розцвіла воля, свобода і Правда Христова.

Ці слова, ці бажання з очей козаків витискають пекучу, немозвогнь, і чисту сльозу.

— Не дамо хліба большевикам. Хай їм трясця! Не дамо хліба москалям!.. Не дамо!

— Терпїть, брати! — говорить Шандрій. — Треба гуртуватися...

Майже до півночі говорили козаки-українці в ту різдвяну ніч за столом у хаті Шандрія... »Плачуть, тужать запорожці у тяжкій неволі...« — співали за столом і, нарешті, розійшлися.

... З тяжкими думами заходить Гнат Шандрій до одпочивальні, роздягається і оглядається на всі боки. З переднього кута дивляться на нього суворі образи в тяжких срібних ризах, оздоблених самоцвітами. На стінах — вицвілі фотознимки батька, братів, товаришів, тих, що боролися з ним в рядах повстанців. На фотознімці батькова рука лежить владно на ручці старовинного кинджала. Ще з Туреччини приніс його прадід, і переходить він з роду в рід. Батько передав кинджал своєму синові, Гнатові Шандрієві, ще в 1917 р. Та лежить тепер він загорнений у рядно, разом з крісом і шаблею, глибоко в землі. Довго не заглядав до них Гнат Шандрій, лише підійде бувало до фотознімок та гляне сумними очима на зброю, що тримають її в руках зфотографовані прадід, дід, батько і повстанці. Воювали нею за власну рідну землю, за кожний її клаптик, захищали від турецької і московської навали... А тепер?!..

Швидким кроком підходить Шандрій до стола, відкриває шухляду, витягає з неї перо, каламар з чорнилом, папір. Тяжко сідає за стіл і пише:

«Брати українці! Нащадки козаків запорізьких! До вас маю слово... Погане життя настало в Україні нам, нашим дітям і онукам. Піддалися ми ворогам. Доки ж ми будемо тримати в руках гірку чашу? Доки будемо терпіти?»

Скрипить перо, тяжкі думи рояться в голові Гната Шандрія.

... «Всі ми колись клали голову за нашу рідну землю, за ліпше життя для дітей, за наші села...»

... «Треба братися за діло, брати-козаки! Треба!»... закінчує писати Гнат Шандрій.

На дзвіниці ударило в дзвін, закликаючи до церкви. «Тяжко зустрічати нам Різдво! Дуже тяжко! Але Правда переможе!» думає Гнат Шандрій, стаючи до молитви перед образами.

Одягнувшись, Шандрій йде до церкви. Написані відозви шестять у нього на грудях. Дорогою зустрічає сусідів, близьких й далеких.

«Це ж всі наші. Добрі козаки».

Гнат Шандрій твердіше б'є об землю кроки, підраховуючи всіх тих, хто на перший поклик візьмуть зброю і знову кинуться у бій за рідну землю, за здобуття волі рідній неньці-Україні.

«Рождество Твое, Христе Боже наш!» палко молиться Шандрій в церкві перед образами... Моляться і всі українці, щоб Христова Правда засіяла на землі та принесла радість і щастя поневоленому безбожницькою Московщиною українському народові.

Б. Л.

3 життя і праці СУМ-у

З Д А

В ПОКЛОНІ ВЕЛИКИМ ГЕТЬМАНАМ

(Восьмий Всеамериканський
Маніфестаційний Здвиг СУМ-у
в Дітройті)

Був гарний сонячний вересневий день року Божого 1959, коли то сумівська братія з північно-західних стейтів масово «сунула» на Восьмий Всеамериканський Здвиг Спільки Української Молоді. Здвиг відбувся на сумівській Оселі «Київ» біля Дітройту.

Почавши з п'ятниці вечора, а головню з суботи ранку прибували організовано сумівські осередки. Першими прибули господарі, тобто Команда Здвигу та члени сумівських Осередків ім. «Київ» і ім. П. Орлика в Дітройті.

Почали прибувати великими автобусами сумівці з осередків ім. М. Павлушкова, ім. І. Богуна, ім. Крут з Шікаго, ім. Євгена Коновальця з Янгстау, ім. Короля Данила з Акрону та ім. гетьмана Б. Хмельницького з Клівленду. Прибула рівнож сумівська дружина «Тигри» із далекого Мінеаполісу.

Перший день Здвигу

Здвиг розпочався по полудні піднесенням національних прапорів. Святкову промову виголосив Командант Здвигу Ярослав Гавур. Далі був відправлений молебень в наміренні ук-

раїнського народу та його молоді. Молебень відправив парох української православної церкви о. прот. Лящук, який також виголосив високо-патріотичну промову. При відкритті свята грала духовна оркестра дітройтського Осередку СУМ-у ім. «Київ».

Згодом спортові змагання. А потім хто куди. Тут кожний мав нагоду зустрітися зі своїми друзями і знайомими. Тут ми зустріли д. Дмитра Вагрія, колишнього секретаря ЦК СУМ, а тепер голову Осередку ім. М. Павлушкова в Шікаго, проф. Лінчевського з Клівленду, інж. С. Голяша і мр. Л. Костелину з Шікаго та інших. Ми згадували минуле та ділились думками про наші успіхи і невдачі та планами і журбою про майбутність СУМ-у — його юнацтво. І тут ми познайомились з молоденькою активною і життєрадісною «рейдуючою» виховницею юнацтва п. Марійкою Яцків з Шікаго. Прибув теж на Здвиг «інкогніто» друг Я. Петрух. Був, але офіційно, заступник голови ГУ СУМА д. Мирослав Шмігель. Було на правду гарно і мило і всі ми пережили неповторні хвилини дружби.

А вечером відбулась сумівська ватра. Ватра складалася з двох частин: з поважної і веселої. Ватру запалили юнаки із Осередку ім. М. Павлушкова — Шікаго. Програмою ват-

ри керував д. ред. П. Рогатинський. Її розпочато піснюю «Сумівські вогні». Слово до юнацтва виголосив Голова Виховної Ради Осередку СУМА ім. П. Орлика проф. Бойко. В дальшу програму входили пісні, скетчі, деклямації. Ватра залишила незабутнє враження на всіх присутніх.

Другий день Здвигу

Ранком о 7-й годині в неділю сумівська сурма розбудила учасників Здвигу, сумівське юнацтво, старших членів СУМ-у і гостей. Другий день Здвигу розпочався полевою Службою Божою, що її відправив священник української католицької Церкви о. В. Яремак. Під час Служби Божої грала духовна оркестра Осередку СУМА ім. М. Павлушкова в Шікаго під диригентурою проф. І. Барабаша.

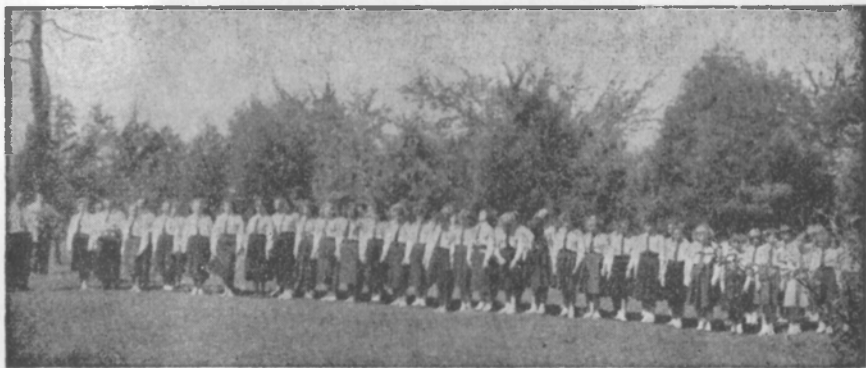
О 1-й годині відбулася дефіляда сумівських з'єднань — юнацтва і старших членів. Великою атракцією було прибуття на Здвиг губернатора стейту Мічіген М. Вільямса, який

прилетів гелікоптером. Рівно ж прибув конгресмен (resp.) Елвін Дж. Бентлі. Губернатор Вільямс і конгресмен Бентлі засіли в почесній Президії з представниками українських установ.

На Здвиг наспіло багато привітань. Святочну доповідь виголосив заступник голови ГУ СУМА д. Мирослав Шмігель. Величавою дефілядою сумівських з'єднань закінчено маніфестаційну частину свята. Великою радістю було дивитися, що більшість дефілюючих — це дітвора і юнацтво. В дефіляді взяло участь 824 сумівців і сумівок. Гостей на Здивізі було 2.500.

Мистецька частина

В мистецькій частині, якою керував ред. П. Рогатинський, виступали такі осередки: Клівленд — духовна оркестра «Трембіта» під кер. п. Омеляна Крука; духовна оркестра осередку ім. М. Павлушкова з Шікаго під кер. проф. І. Барабаша. Далі виступав Клівленд з вільноручними вправами, дитяче

Ланка Юнацтва СУМА із своїми виховниками під час таборування в СУМ-івській оселі «Київ» коло Дітройту, ЗДА.

Вид на господарські будинки в оселі СУМА «Київ» коло Дітройту.

тріо з Осередку в Янгставні; Відділ Ю. СУМА Осер. «Орлика» в Дітройті з українськими народними танцями. Осередок ім. Богуна в Шікаго, Осередок ім. Короля Данила в Акроні, та Осередок «Київ» в Дітройті — всі з народними танцями. Сценічну картину «В тристатіття змагу» поставив Осередок ім. Крут в Шікаго.

Крім того належить згадати ансамбль бандуристок з Осередку ім. П. Орлика під кер. п. П. Потапенка. Всі виступи сумівських гуртків самодіяльності оцінювало спеціальне журі, яке видало такі оцінки:

Танці: Перше місце — Осередок ім. Короля Данила в Акроні і Осередок ім. П. Орлика в Дітройті.

Друге місце — Осередок ім. Б. Хмельницького в Клівленді і Осередок ім. Богуна в Шікаго.

Третє місце — Осередок «Київ» в Дітройті і Осередок ім. М. Павлушкова в Шікаго.

Музичні оркестри:

Перше місце — оркестра Осередку ім. М. Павлушкова в Шікаго.

Друге місце — оркестра Осередку ім. Б. Хмельницького в Клівленді.

Музичні групи Ю. СУМА:

Перше місце — трубна юнацька оркестра осередку ім. Є. Коновальця в Янгставні.

Друге місце — Юнацький хор ім. Є. Коновальця в Янгставні.

Музично вокальні:

Перше місце — Ансамбль бандуристок осередку ім. П. Орлика в Дітройті.

Драматичні інсценізації:

Перше місце — Осередок ім. Крут в Шікаго.

Здвиг пройшов на правду величаво. Мистецькі виступи поодиноких осередків стояли на правду на високому поземі. Учасники роз'їхались домів з вірою зустрітися знову за рік.

М. Кравчук

ВИХОВНО-ВІДПОЧИНКОВИЙ ТАБІР В ЕЛЛЕНВІЛ

Сумівська вакаційна оселя в Елленвіл, Н.Й., має вже за собою добре заслужену славу одної з кращих наших виховних осель в Америці.

Положена в мальовничій і здоровій околиці, 2 милі від містечка Елленвіл, 90 миль від Нью Йорку, в Кетскілських горах, над гірською річкою, — має всі добрі природні дані для літнього відпочинку молоді і старших. Гори, ліси, гірська річка і окремий басейн до купелі, здорове гірське повітря, догідне положення, — все це складається на те, що хто поїде один раз до сумівської оселі в Елленвіл, кожного літа буде його тягнути туди...

Головна Управа СУМА подбала про відповідне приміщення для молоді і старших так, що ніхто не може нарікати на занедбання. Коли ж трапляються якісь недоліки, то їх зразу усувається. Запланована розбудова поступає вперед, і кожного року виростають нові, потрібні будинки. Місць для дальшої розбудови є доволі так, що можна сподіватися в найближчих роках скорого поширення оселі, щоб вона могла примістити якнайбільше української молоді з душевного Нью Йорку та інших сусідніх міст.

Однаке найбільша заслуга Головної Управи СУМА в тому, що від самого початку заснування цієї оселі — вона подбала про найкращий можливо персонал: адміністрацію, виховників і виховниць, релігійну і лікарську опіку, харчові і санітарні умовини тут чи не найкращі. А понад усім — цей справді український, національний дух, що ним переповнене ціле життя на оселі, релігійна, національна, моральна виховна сторінка поставлені дуже високо.

Цьоголітнього сезону сумівська оселя в Елленвіл була весь час переповнена, від її відкриття, від початку червня, аж до кінця серпня.

Наперед відбувся тут вишкільний табір виховників і старшого юнацтва, що тривав від 27. 6. до 4. 7. В ньому взяло участь біля 100 осіб з різних місцевостей ЗДА й Канади. Викладачі і команда табору доложили всіх зусиль, щоб його учасники скористали якнайбільше в такому короткому часі.

Літній виховно-відпочинковий табір тривав від 4. 7. до 27. 8.

Головним адміністратором табору був незаступимий мгр. І. Базарко, що вже довгий час виконує цю важку і дуже відповідальну працю для добра нашої молоді. Йому помагає ревню відомий зі Львова спортовий суддя, мгр. В. Процінський, як господарський референт. Інші члени адміністрації та кухонна обслуга співпрацюють солідно так, що немає причин до нарікань.

Коменданткою табору була досвідчена п-і М. Завадівська, що вкладала цілу свою душу у виконування своїх нелегких обов'язків. А допомагали їй незвичайно ревню: головна виховниця п-і К. Микитин, писар п-і Г. Таращук, бунчужний Є. Личманенко, обозна п-і Лариса Микуленко, сотенна п-і І. Сенц, обозний Ст. Юрчик і ін. Медсестрою була п-і Ала Непрель.

Дуже багато допомагали команді табору: дд. Солтис, Ричар, Гой, Пайонківський, що переводили гутірки і теренові гри. Диригент Кормелюк з Бейону вчив співу.

В католицькій каплиці відправляв щонеділі о. Л. Гузар. у православній о. І. Ткачук. Співав імпровізований хор молоді і батьків.

ОСЕРЕДОК СУМА В РОЧЕСТЕРІ, Н.Й.

Рочестер — типове американське місто, яке нічим не відрізняється від усіх інших міст Америки, тільки, може, природою. В Рочестері є дуже багато парків і вулиць, обсаджених деревами, що дало для Рочестеру назву «місто квітів». І в цій «місті квітів» поселилася та-

кож частина української еміграції. Незважаючи на початкові життєві труднощі, вона завзято взялась до праці на «громадській ниві». Як по інших містах Америки, так і в Рочестері постали організації «Визвольного фронту».

В 1951 році засновано тут Осередок СУМА. Я не думаю описувати цілої історії Осередку та труднощі, які приходи-

На фото. хор СУМА «Гомін» і мандолінова оркестра юнацтва СУМА в Рочестері, ЗДА, якими керує відомий диригент п. В. Божик

лось переходити. Я тільки коротко згадаю, що Осередок на початках налічував 19 членів, не було своєї домівки, а в наймлених залах та навіть в гаражах було важко працювати. Але труднощі переборено і сьогодні Осередок налічує понад 70 членів. В 1954 році організується Відділ Ю. СУМА. В другому кварталі року було вже 31 юнаків і юначок, а сьогодні Відділ налічує їх 110. Центр Осередку міститься в «Домі Визвольного фронту».

В 1955 році засновано хор під мистецьким керівництвом відомого українського мистця пісні, п. В. Божика. При Ю. СУМА організовано струнну оркестру під тим самим керівництвом. Сьогодні ці дві групи виступають спільно. Завдяки невтомній праці маестра В. Божика, хор та струнна оркестра вибились на високий рівень. З цілої округи надходять запрошення, щоби відвідати другі Осередки з нашим ансамблем. Крім місцевих академій, кон-

цертів, ювілеїв чи інших свят за один рік, ансамбль виступив 6 разів в інших осередках, як Бофало, Обурн, Бінгамптон, Сиракуз та на здвизі СУМА в Елленвіл. Разом було коло 15 виступів, понад 50 проб хору. та понад 100 проб струнної оркестри. Стільки часу і посвяти не кожен готовий віддати для громади, тому для нас маестро В. Божик справді є дороговказом.

Та це ще не все, що Осередок зробив. Осередок взяв активну участь в підготовці та самій демонстрації разом з іншими національностями та організаціями проти приїзду Хрущова до ЗДА. Взяв активну участь в мазепинських святкуваннях. Та останньо, з приводу трагічної смерті сл. п. Провідника Степана Бандери, замовлено в 2-ох гр.-кат. церквах та в 3-ох православних церквах панахиди, де всі члени Осередку взяли активну участь. В обох гр.-кат. церквах панахиду співав сумівський мужеський хор під керівництвом нашого невтомного маестра В. Божи́ка, як також на панахиді в сорокоустя в обох гр.-кат. церквах. В грудні ц. р. хор СУМА і струнна оркестра Ю. СУМА взяли участь в академії в честь сл. пам'яті С. Бандери в Бофало.

Кількість юнацтва в Осередку кожного року більшає. Цього року Відділ начисляє 9 ланок. Кожного тижня вони відбувають двогодинні сходи́ни, які перепроводжують виховники. Ми горді з того, що наші діти горнутья до нас, що з цікавістю вивчають історію, літературу своїх батьків. Ми радіємо з того, що всі вони говорять вправно мовою своїх батьків, тоді коли їхні ровесники калічать цю мову. Крім сходи́н ланок, юнацтво ходить до

»Рідної школи« в суботу, де вчиться української мови, граматики і т. п. Та найбільше тішить нас те, що на наступний рік наше юнацтво буде мати змогу таборувати на власнім терені-оселі, яку Осередок з допомогою батьків сумівців та людей доброї волі, які оцінюють значення табору, купив до спілки з сусіднім Осередком в Бофало.

Ці рядки, це тільки начерк праці Осередку, в якій поодиноким людям належитья призначення. Та як я зазначив, не думав писати історії Осередку, бо це мусіла б бути окрема книжка, тому не згадую більш чи менш заслужені прізвиська, як також не опи́сую працю інших гуртків, які існують при нашому Осередку, а саме: танцювальна група, співочий та спортовий гуртки, на це треба було б окремого видання.

О. Д.

ОСЕРЕДОК СУМ-у ІМ. СТЕПАНА БАНДЕРИ

В дні 18 жовтня 1959 р. зібралися в будинку ОУРФ в Сошо члени Музично-балетного Гуртка і за ініціативою друга Івана Легкого (він же перейшов Сумівський вишкіл в таборі СУМ-у в Шонґав) перетворили Гурток на Осередок СУМ-у ім. Степана Бандери.

Після вислухання звітів про діяльність Гуртка, дискусії над скріпленням праці в майбутньому і уділення абсолюторії уступаючій Управі, — збори вибрали керівні органи нового Осередку СУМ-у у Франції в такому складі:

І. Легкий — голова; **П. Яблонський** — заст. голови; **Ольга Бойко** — секретар; **Орест Юник** — фінансовий реф.; **І. Легкий** і **П. Яблонський** — культ. осв. референти.

І. Л.

Канада

ВЕЛИЧАВИЙ ЗДВИГ СУМ НА «ВЕСЕЛЦІ»

30 серпня ц. р. на сумівській оселі «Веселка» біля Актона, відбувся з'їзд сумівської молоді провінції Онтаріо при численній участі громадськості і багатій програмі, присвяченій 300-річчю перемоги під Конотопом.

Над підвищенням для Служби Божої і виконання програми домінував великий портрет гетьмана Івана Виговського роботи мистця Б. Стебельського з написом вгорі: «300 років боротьби з Москвою» і внизу: «Слава Конотопові». Згідно з програмою, о год. 11.30 на площу біля престолу, під звуки трубної оркестри СУМ-у з Гамільтону, підійшли відділи сумівської молоді і громадяни.

Службу Божу відправляли капелан СУМ-у о. Венеш і парох о. Цурковський.

Глибоку змістом і продуману проповідь виголосив о. Венеш.

По обідній перерві, о год. 2-й по пол., під звуки державних гимнів, відбулося піднесення канадського і українського національних прапорів. В год. 3-й д-р М. Гута відкрив офіційну частину Здвигу, звернувши увагу в своєму слові на момент світлої перемоги української зброї під Конотопом.

Змістовну доповідь, в нав'язанні до Здвигу, виголосив Голова Виховної Ради централі СУМ, проф. З. Саган. Потреба належного національного виховання нашої молоді і привернення повної уваги до цієї проблеми старших, були провідною думкою доповіді.

По доповіді мав місце врочистий акт переходу старших «юних сумівців» у лави СУМ-у. Приречення вірності ідеям СУМ перервав о. Венеш побіч проф.

З. Сагана, д-ра Б. Стебельського і д-ра М. Гути.

В мистецькій частині виступали:

Хор Ю. СУМ-у — Торонто, диригент проф. Л. Туркевич — дві пісні.

Хор СУМ-у «Прометей», дир. проф. Л. Туркевич — три пісні.

Зведені хори «Прометей» і жіночий хор ОЖ ЛВУ «Чайка» — Торонто, — дві пісні, диригент проф. Л. Туркевич.

Дівочий ансамбль бандуристок в складі 22 осіб з Дітройту виконав 6 пісень, дир. П. Потапенко. Своім виглядом і гарним виконанням пісень ансамбль викликав помітне враження.

Сцену «Облога Конотопу» виконав Ю. СУМ Торонто.

Відтак виступали гуртки мистецької самодіяльності Осередків СУМ-у.

Передбачена сумівська ватра не відбулася з уваги на пізну пору.

Число приявних на Здвизі — понад 2 тисячі.

Живу активність у праці проявляє тепер СУМ в Аргентині. На фото члени СУМ-у в поході вулицями міста Буенос Айресу. Крайній справа — хор. О. Балук.

СУМ В АРГЕНТИНІ

На фото. група членів СУМ-у в Аргентині.

В скороченні «СУМ» зливаються дві назви: Секція Української Молоді при тов. «Просвіта» та Спілка Української Молоді, що її принесла з собою нова еміграція.

СУМ в Аргентині має вже свою досить складну історію і великий пройдений шлях. Діяльність СУМ-у і росла і розвивалась в залежності від умовин і людей, які брались за це складне діло, що на еміграції є особливо тяжким. До приїзду нової еміграції після 2-гої світової війни і нових молодечих сил виконувала Секція Української Молоді обов'язки звичайної культурно-освітньої установи. Вона виявлялась у мистецькій, культурній і спортивній ділянках.

В той час у СУМ-і були найбільше активними такі члени: В. Петрук, В. Качурак, М. Семкіяш, В. Колодій, П. Бала,

М. Бернацький, Дозірців і багато інших. Вільшість з них сьогодні батьками і головами власного «суму», інші працюють в «Просвіті», а деякі з них стояли, чи стоять на постах голів та секретарів цієї установи.

З приїздом нових сил з новим запалом та досвідом у праці з молоддю, пожвавилась також праця і діяльність СУМ-у. Зродився новий імпульс, що підбадьорив лави молоді та доповнив їх новими членами. Пожвавились зібрання, з'їзди, спортові, культурно-мистецькі здвиги, політичні маніфестації тощо. З нових діячів треба передусім згадати: О. Голинського, В. Косюка, Б. Качора, В. Горлятовича, Я. Кубина, Л. Роздольського, В. Куліша, В. Каплуна, Я. Рибалта, Н. Середяка та підписаного. Вони жертвенно працювали в молодечій ор-

ганізації, виконуючи обов'язки, які на них поклала Батьківщина.

На протязі років багато із згаданих друзів виїхали з Аргентини на землю Вашингтона, де теж працюють у молодечих організаціях. В ряди СУМ-у включилися молоді уродженці Аргентини, що тут на чужині були виховані в українському дусі. Вони, як уміють, продовжують працю своїх попередників.

Приємно зустріти цих молодих людей у «Просвіті». Вони ніколи не бачили України, уявляють собі її такою, якою бачать на сцені, або якою описують їм їхні батьки. Вони приходять сюди до цього кутка України, влаштовують наради, беруть активну участь у хорі, балеті, допомагають організувати академії, політичні виступи. Майже всі вони студіюють в університетах. Вони співпрацюють в Українському Видавничому Інституті і на кожний заклик вони готові. Найбільше активні з них це: Ю. Мушак, теперішній голова СУМ-у, Д. Шуплат, В. Данилишин, брати Болюки, М. Бойко, К. Демчук, а з дівчат: Н. Агрест, О. Макодим, М. Кебузінська, В. і Н. Горб, А. Мацків.

На жаль, не всі діти нашої інтелігенції належать до організованої молоді. Батьки не приділяють досить уваги своїм

дітям, або легковажать собі цю важливу проблему, що їх діти губляться в чужому середовищі. В багатьох з нас є ще наявне почуття меншевартости; все, що чуже, є для нас кращим і доцільнішим. Більшість українців висилає своїх дітей вивчати англійську мову, а про те, що вони ледве вимовляють українські слова, їм байдуже. А навчитись є вже де. Крім праці в СУМ-і, вони можуть ходити на курси українознавства, що їх організувала «Просвіта» для зацікавлених.

В Аргентині особливо відчувається брак виховників та виховних засобів. Немає українських фільмів, які показали б тут народженням Україну з її культурою, мистецтвом та історією. Треба тут улаштовувати літні табори, які є доброю обороною перед приспіненою асиміляцією. Студентські організації стають тут більше аргентинськими, ніж українськими.

У вихованні нашої молоді треба особливокласти натиск на рідну мову, ходження до рідної церкви. Сьогодні, на жаль, дуже часто в наших церквах видно лише старих людей і дітей. СУМ в Аргентині ці завдання вже впродовж років виконує і буде їх виконувати в майбутньому. Він потребує, однак, допомоги також від дорослих.

М. Бурчак

ПРИДБАЙТЕ СОБІ

» Антологію української поезії «

замовляйте в КУ СУМ-у у В. Британії

49, Linden Gardens, London, W.2.

Бельгія

ХІ-ий ЗДВИГ СУМ-у в БЕЛЬГІЇ

Чепурне підарденське місто Намюр, що разом зі своїми оборонними баштами наче боронить вступу в Бельгійські гори Ардени, вже зранку в неділю, 16. 8. 1959, почало наповнюватися новими, рідкобаченими тут групами українських емігрантів та їхніх діточок. Цей день вибрано для закінчення дитячої оселі в Івуар, юнацького табору над морем і для вшанування потрійних роковин української історії: 300-річчя перемоги під Конотопом, 250-ліття протимосковського зриву гетьмана Івана Мазепи та 40-ліття перемог маршу злучених українських збройних сил на Київ. Вибір саме цього моменту для відзначення тих великих подій минулого України, був, як видно, подиктований метою не тільки відсвіжити героїські подвиги нашого народу в серцях старших громадян, але передовсім досягнути своєю силою впливу молоде підростаюче покоління, яке формуватиме «завтра» свого народу. Воно ж бо, це молоде покоління, стоїть в осередку уваги української Церкви, громадських і виховних українських організацій, що намагаються всіма способами допомогти батькам у вихованні їхніх дітей. 110 українських дітей і юнацтва з Бельгії взяли участь цього року в таборі в Шонґав (Німеччина).

Архиерейська Служба Божа

З радістю в очах, бадьорі і святково одягнуті стрічаються в Намюр діти зі своїми батьками і разом з виховниками спішать до місцевої катедрі, де Високопреосв. Кир Іван Бучко відправляє Архиерейську Службу Богу.

Тріпотять маленькі сердень-

ка, проводячи в храм Достойного Архипастиря, що разом з духовенством і численними вірними буде молитися за них, за український нарід, за майбутнє України.

Простора катедрі, візантійського стилю, виповнюється вірними, між якими чимало з місцевого бельгійського населення та чужих туристів.

Молитвним акордом несуться літургійні пісні, відгомін яких губиться у висотах численних нав, зносячи водночас і скарги, і прохання, і вдячність Всевишньому. Багато вірних, старших і молоді, приступають до Найсвятіших Тайн. Відтак слухають зі зворушенням так простої, а так глибокої проповіді про четверту Божу Заповідь, що її розвиває Архипастир. «Хто шанує своїх батька-матір,

На фото. група членів юнацтва СУМ-у в Шарлеруа, Бельгія, які беруть участь в українських імпрезах.

Вільноручні вправи юнацтва СУМ-у під час річного Здвигу СУМ-у в Бельгії

хто любить свою батьківщину — тому добре буде і той довго проживе на землі». Слова Владика западають глибоко в душу присутніх і кожний перевіряє себе, чи була часом не прогрішався супроти тієї важливої Заповіді Божої.

Могутньо несеться церковний гимн «Боже, вислухай благання» і шепотом лине молитва і йде до стіп Всевишнього.

На площі

Просторе подвір'я Інституту св. Обена зі святочної прибраною трибуною і великими написами стягає до себе всіх учасників цього незвичайного свята.

Виструнчені лави юнацтва стоять перед трибуною до звіту. Звіт відбирає командант Здвигу — М. Хома. Звітують за дівчат панна І. Лощенко, за хлопців — Д. Коваль. Відтак, відбравши звіт від команданта, О. Коваль, Голова КУ, вітає молодь сумівським привітом, а на щоглу, під звуки «Не пора», злітає синій сумівський прапор.

Настає святочний момент відчитання денного наказу, якого слова вирізняють чітко зав-

дання тим, що йдуть на зміну старшим. Ще кілька хвилин і на трибуну вступають високі Гості на чолі з Кир Іваном.

Після привітання гостей Головою КУ СУМ-у, розпочався дитячий попис (пісень, гаїлок, ритмічних вправ).

Святочна Академія

Час пропливає неблаганно скоро і після попису на площі всі учасники Здвигу заповнюють імпровізовану залу Інституту. Святочна академія розпочинається піснею: «Від синього Дону до сивих Карпат», що її на три голоси виконує дитячий хор з оселі Івуар під керівництвом пані Віри Дратвінської. Гарно і переконливо звучить пісня, що впроваджує слухача у відповідний для моменту настрій.

Святочне слово має Голова ОУБ, пані інж. З. Витязь.

Кульмінаційний пункт святочної академії досягається виступом славного оперового співака Міро-Скалі Старицького. Високомистецьке виконання пісень знаходило свій глибокий резонанс на душевних струнах

ЯК МИ ПРАЦЮЄМО ВІДДІЛ Ю СУМ-у В ЛЬЄЖІ, БЕЛЬГІЯ

Відділ Юнацтва СУМ-у при Осередку в Льєжі започаткував свою активну працю з початком весни 1959 року. На початках організаційної праці доводилось поборювати різні труднощі. Перша трудність полягала в тому, що наші люди не живуть в одному скупченні, а розкинені по цілому місті, а навіть передмістях. Ця обставина дуже утруднювала нормальне відбування тижневих сходин, бо юнакові чи юначці доводилось кожного разу робити навіть понад два десятки кілометрів транспортом. З часом це не було вже перешкодою, бо батьки наших дітей, розуміючи вагу виховання в СУМ-і, організували доставку своїх дітей на сходини автами. Більшою трудностю в початках був брак відповідної домівки для зайнять. Щойно з часом, за до-

кожного зі слухачів, що в свою чергу нагороджували мистця бурєю грімких оплесків.

До голосу приходить знову юнацтво і по своїх спроможностях виконують далішні точки святочної програми. Після рецитації «Незакінчений бій» Л. Полтави, таборовики з-над моря дали сценку Р. Завадовича — «Гетьманська шабля».

Ще переплітались пісні з танцями і деклямаціями і всі вони засвідчували про непересічні здібності і вміння юнацтва володіти засобами української культури, тією дорогою спадщиною своїх батьків. З піднесенням і новими силами до праці і життя розходилися учасники цього незабутнього Здвигу з твердим рішенням ще більше працювати для справи виховання юнацтва, для справи України.

О. К.

помогою місцевого українського пароха о. кан. Г. Фуканчика, вдалось дістати спортову залу в Інституті Преподобних сестер-монахинь і з того часу праця нашого Відділу Ю СУМ-у пішла нормальним шляхом.

Початкові сходини мали в першу чергу інформативний характер. Старші сумівці-виховники пояснювали програму Юнацтва СУМ-у, співали українські народні пісні та обговорювали організаційні справи. Відтак приступлено до організаційного оформлення Відділу. Цілий Відділ поділено на дві ланки. Ланку юначок очолила юначка Талько Анна, а ланку юнаків — Талько Віктор. Заступники ланкових, секретарі і скарбники на чолі з ланковими, творять Провід ланок. Ланки в свою чергу поділяються на рої, за віком дітей. В цей спосіб Відділ складається з чотирьох роїв, а саме: по одному рою молодших юнаків і юначок (до 14 років) і по одному рою старших юнаків і юначок (від 14 років вгору).

За час нашої діяльності ми відбули: 19 сходин, які відбувались звичайно в неділю після Богослужень. Крім того силами юнацтва було влаштовано Свято Матері, День Юного Сумівця та дві академії. В цьому часі юнаки і юначки вивчили 15 українських пісень, 16 віршів, 5 народніх танків, Закони Юного Сумівця, впоряд, запізнались з програмою Ю СУМ-у та формами організованого сумівського життя.

Хоча наш Відділ ще недавно почав свою працю, все ж таки він може похвалитися вже чималими успіхами. Треба відмітити також відрадний факт, що юнацтво полюбило свою організацію і з охотою та запалом ставиться до праці. На сходини часто приходять також бельгійські дівчата — шкільні товаришки наших юначок, яким

особливо подобаються українські танці і пісні. Витворилось в наших юначок і юнаків також прив'язання до нашої організації, як також почуття обов'язку, що є дуже важливе в кожній організаційній праці. В цьому відношенні юначки ведуть перед. Коли трапиться так, що юначка захворіє, чи з різних важливих причин не може прийти на сходинах, тоді кожночасно присилає до ланкової письмове оправдання. З великою приємністю треба також ствердити, що відвідування сходин є майже сто-відсоткове. Тому, що сходинах відбуваються після Богослужень, си-

лами Осередку організовано для всього юнацтва друге снідання за мінімальною оплатою, щоби в цей спосіб вони мали охоту брати живу участь в сходах та не мусіли спішитись до дому на обід.

Нашою найближчою метою є підготувати всіх членів Відділу до юнацького приречення, яке Осередок плянує перевести в половині 1960 р., набути юнацькі однострої. Далі будемо підготовлятися до переведення юнацьких іспитів, та до літніх юнацьких таборів. Слід також відмітити, що велику поміч в праці дають саме ті юнаки і юначки, які відбули в минуло-

Після успішного закінчення святкового зібрання на честь Т. Шевченка дорослі і юні члени СУМ-у в Валенції, Венесуеля, зробили цю пам'яткову знімку.

му році юнацькі табори в Німеччині і над морем в Бельгії. Там вони набули вже дещо досвіду, який використовують для праці на місці.

В розгортання праці Відділу багато часу і зусиль вложив виховник д. Старик В., д. В. Михайлюк і В. Голуб. Особливо велику допомогу дав також о. декан Г. Фуканчик, який особливо піклується українською молоддю на терені свого Душпастирства. Не дармують також і старші сумівці. Вони сходяться часто до домівки, живо інтересуються працею Юнацтва та завжди дають цінну допомогу при влаштуванні імпрез, свят тощо. Проводять вони також і свою працю. В минулому році силами і заходами Осередку поставлено було оперетку «Наталка Полтавка», а тепер підготовляють гумореску «Східняк і західняк».

Молодь в лавах СУМ-у працює над собою, щоб відповісти завданням, які ставить їм ця молодеча Організація. Молодь також свідомо того, що тільки у вільній незалежній Батьківщині вона зможе вповні розгорнути свою творчу енергію. Тому часто зрікається деяких розваг і вигод, а підготовляє себе, щоб в слушний час бути готовою боронити чести України.

М. Хома

Голова Осередку СУМ-у
в Льезжі, Бельгія.

З'їзд СУМ-у в НІМЕЧЧИНІ

9 серпня 1959 р. відбувся в Шонгау, Німеччина, VII З'їзд Спільки Української Молоді. З'їзд відкрив Голова Крайової Управи СУМ-у в Німеччині д. Володимир Леник коротким вступним словом. На його пропозицію вибрано Президію З'їзду в складі: д. Роман Дебрицький — голова, Параскевія Сем'ян — заст. голови, п. Киш Анна — секретар.

У З'їзді взяли участь також представники Крайових Управ з Франції й Бельгії в особах пп. Колінко, Михайлишин і А. Соколика.

VII. З'їзд СУМ-у пройшов згідно з наміченою програмою. Заключний звіт подав Голова Крайової Управи д. Леник. Після звітів д. І. Холявка вніс пропозицію уділити абсолюторію уступаючій Управі, яку З'їзд прийняв одноголосно. Керівні органи СУМ-у в Німеччині на чергову каденцію представляються так: Голова — д. В. Леник, орг. реф. і заст. голови — д. С. Мудрик, секретар — д. Х. Василик, реф. Ю. СУМ-у — д. І. Щур, культ. освіт. реф. — д. С. Бовдій, фін. реф. — д. І. Холявка, господ. реф. — д. В. Сушко. Члени: п-га Колішко і І. Т. Кіс. Головою Контрольної комісії обрано д. Р. Дебрицького.

Віра ВОВК

БОРОЗНА (Лесі Х.)

Якою занесло то піснюю?

— І туга перейшла серцем (як
[нивою]
Вогка борозна в незабудках).
Цить! Ще будемо качати сонце
[росою].
І скапає ввесь біль, як свічка
[на «Спаса»]
В конюшину на ріднім Підгір'ї.

ОЛЕНІ

Багата юносте! Щедрими
Втіхами доля дарила.
Ми не питали, що далі
За молодю межею.
Об скелі дзвеніли комети, —
Одна розірвала серце.
(Вже маківки досягають
Шептати тобі колискову).
Не знаю, яке то зілля
Ссало вже груди смугляві,
Сповиті в шинелю просту,
Балядо карпатська.

ЧЕСНІСТЬ ДІТЕЙ

Одним із основних обов'язків батьків у вихованні своїх дітей — це **прищепити своїм дітям чесність**. Початковий період виховання дітей розпочинається в родині. Батьки і тільки батьки прищеплюють основні чинники — це внутрішні якості духової культури своїм дітям; творять у дітей національний характер естетики, чесність і високу християнську моральність.

Перший ідеал виховання належить батькам, що з молоком матері й добрим словом батька входить у ество дитини, як перший зародок національного виховання. Батьки, що випускають у світ своїх дітей без належного національного чеснотно-духового виховання; не прищепивши своїм дітям змалку духову гідність людини, а залишають своїх дітей без відповідного виховання, некультурним еством — **не гідні носити звання батьків!** Бо треба підкреслити, що як батьки не покладуть добрих основ чесноотної моралі своїм дітям, то діти їх залишаться на все життя некультурною людиною.

Там, де добра сім'я, вихована в шляхетному, національному дусі чесностей, там і діти виростають чесними. Крім батьків національну духову чеснотність виховують церква і школа. Родина, церква і школа дають комплекс національного виховання християнських естетичних чеснот; формують людину з її дитячих років аж до повноліття.

Кожне суспільство горде з того, що його молоде покоління виростає чесним і гідним продовжувачем духової інтеліген-

ції чеснот даної нації. До таких гідних дітей національної інтелігентної чесноти з великою гордістю відносимо дітей української родини — батьків: Григорія і Марії Бури, діти яких належать до тих шляхетних чеснот, що варті наслідування. Тому ми зупинимося на конкретних прикладах чесноти дітей даної родини.

Володимир Бура, хлопець 13 років, учень 8-ої класи американської народної школи (грамар скул) св. Петра та учень 7-ої кл. української суботньої школи — «Рідна Школа»; він же юний сумівець, що приймає активну участь у дитячих діянках праці.

Ірина Бура, дівчина 6½-року, учениця 1-ої кл. школи св. Петра й Павла та учениця 1-ої кл. української «Рідної Школи».

Ці діти — брат і сестра — йшли 16 листопада 1959 р. до школи і, коло одного склепу, на тротуарі, знайшли порозкидані сто американських доларів. Вони, зібравши ці гроші, зараз же понесли їх на поліційну дільницю, не повертаючись з грішми додому; а просто на поліцію.

Поліція, як звичайно, склала відповідне зізнання дітей та повідомила місцеві американські часописи. Фоторепортери зробили кілька фотографій з обох дітей, які були поміщені в місцевих американських часописах. А кореспонденти написали відповідний репортаж, надзвичайно похвального характеру, зазначаючи, що поступок українських дітей високочеснотний, вартий загального наслідування, як гідний чин-

ник доброго родинного виховання.

Ми, з великою приємністю, прочитали ті репортажі, ілюстровані фотографією, що характеризують високу чесність українських дітей на вільній американській землі — новій батьківщині їхнього поселення. Ми горді з того, що наше молоді покоління гідно репрезентує українську націю серед багатонаціональної американської спільноти.

Чин гідний наслідування всім дітям нашої української спільноти, де б вона не була, в країнах вільного поселення.

Батькам, церквам і школам варто згадати своїм дітям цей постопук, який характеризує гідність чеснот українського виховання.

Як педагог, рекомендую школам не промовчати цей небуденний поступ нашого доросту, а відповідно його висвітлити, починаючи з першої класи й кінчаючи останньою. Бо це є гідний вчинок для висвітлення в педагогічно-виховному процесі кожної школи.

В духово-культурному національному відношенні вся родина Бури стоїть на відповідній висоті. В цілому — родина скромна, вихована, що гідно репрезентує українську спільноту серед інших національностей американської спільноти.

Ми коротко висвітлили цей небуденний вчинок, бо, вважаємо, що він, з педагогічного боку, вартий своєї уваги, щоб на ньому повчитися й застосувати в життя українським родинам у вихованні своїх дітей християнських чеснот і високої людської моралі. Цей вчинок чеснотної етики слід нашим батькам узяти до уваги й прищеплювати своїм дітям, щоб гідно репрезентували українську спільноту у країнах вільного світу!

П. С.

Я. і Т. Кушлаби

Дев'ятого травня 1959 року відбулося вінчання активного діяча Ньюйоркського Осередку СУМА, друга **Ярослава Кушлаби**, із сумівкою Ньюаркського Осередку, **Теодозією Кропивницькою**. Вінчання відбулося в церкві Св. Івана в Ньюарку.

Під час прийняття, яке відбулося в Ірвінгтон Гавз залі, друг **Теодор Боднар** привітав молоду пару від Осередку в Нью Йорку і тоді при цій нагоді, за ініціативою друга **Ярослава Коструби**, переведено збірку на сумівський журнал «Авангард», яка дала у висліді 60 дол.

Збірку переводили сумівка **Надя Загородина** та сумівець **Роман Гаталяк**.

Бажаємо молодій парі багатьох щасливих років подружнього життя, а всім жертводавцям щиро дякуємо.

Адмін. журналу.

ЗУСТРІЧІ З ЛЮДЬМИ ЗВІДТІЛЯ

ВІДЕНСЬКИЙ «ФЕСТИВАЛЬ»

Групи українців-емігрантів, приналежних до різних середовищ, з великою цікавістю їхали до Відня на «фестиваль молоді». Всі хотіли зустрітися і поговорити з українцями з батьківщини, які прийдуть на цей «фестиваль». Здавалося, що Москва дасть змогу приїхати до Відня не тільки комуністам й комсомольським активістам, але також неупривілеюваним добрим працівникам кожної галузі суспільного життя. Хотілося бачити також і офіційну делегацію УССР і почути, що ті комуністи будуть говорити, чи вони мають хоч і комуністичну, але свою власну думку. Ми також сподівалися побачити точки, в яких було б відзначене належно українське народне мистецтво. В нікого з емігрантів не було жадних інших думок, хоч катебівська агентура в Західній Німеччині почала розсилати листівки, в яких, згідно з большевицьким звичаєм, повідумували різні провокації, особливо на «бандерівців», через яких КГБ не може спокійно спати.

До тих цікавих емігрантів належав і автор цих рядків, який приїхав до Відня кілька днів перед початком «фестивалю».

В день відкриття «фестивалю» ніхто офіційним шляхом не міг довідатися, де замешкали советські делегати і приїжджі під маркою «туристів». Перед годиною 15-ою, не відомо звідки появилася група

тих «туристів», які зі співом юрмою ішли вулицею до місця, яке пізніше виявилось збірним пунктом делегації СССР. Ішли вони і співали спочатку «вихадила на берег Катюша», а потім — «Москва моя, страна моя» і «Широка страна моя родная». Час до часу плескали в долоні і кричали «Дружба й мир». Тут саме я звернув увагу на чоловіка років біля 30, високого росту, дещо похилого, з гладко догори зачесаним волоссям; він — по-цирковому час до часу підносив руки і викрикував «дружба й мир». Але про нього буде мова пізніше. Ця група, дійшла до одної площі недалеко будинку Підготовчого комітету, а через пару хвилин почали підїздити на цю площу советські автобуси. Знову «Катюша», «Москва моя», і т. д. Прийшлося мені бігати від одного до другого і питати, чи є українці? Відповідь була всіх одна, неначе по диригентів: «здесь українцев много». Деякі навіть не хотіли сказати, з якої області.

Відкриття «фестивалю»

З допомогою своєї агентурної мережі, яку називають компартія, москалі постаралися організувати в сто країнах світу групи молоді і привезти їх до Відня. За твердженням комуністичної газети «Фольксштіме», їх було 17 тисяч. Всі національні групи в своїх строях і з різними написами-кличами

увійшли на стадіон. Москва для своїх хотіла створити спеціальне психологічне враження, бо коли советська делегація увійшла на стадіон і підходила до трибуни, то почалося вистрілювання ракет і роблено намагання до викликання масового крику «ура»...

На відкритті «фестивалю» ряд національностей давали свої мистецькі точки, які були добре виконані. Глядачі вірили, що від СССР виступлять поодинокі народи, які мають свої «республіки», або коли буде СССР виступати як цілість, то в тому виступі будуть заступлені всі народи і їх культура. Тут власне вилізло «старшобратерство» москаля і глядачам було задемонстровано лиш московську національну «культуру». Як сказав один старий комуніст, проміняли комунізм на московський імперіалізм. Той виступ був глибоко переконуючим аргументом для всіх, що «республіки» Москва потворила лиш для впровадження в блуд необізнаних, бо всі «республіки» є фактично колоніями Московщини. Московські режисери не числилися з тим, що найдуться люди, які вкажуть на той факт тій молоді Африки і Азії, якій нібито Москва старається помагати в національному визволенні, під час коли в себе гнобить національні процеси. Тут нам вдалося знайти дорогу до представників молоді тих країн і їм звернути увагу на цей випадок. З задоволенням треба підкреслити, що ті молоді люди це зрозуміли.

Розмови

Виявилося, що з тими молодими людьми з СССР, яких звали делегатами, розмовляти було трудно. Поминаючи те, що вони всі активні комсомоль-

ці, сини партійних чиновників, їх все ж таки держано під «опікою». Коли нав'язувалася розмова, то появлявся зразу «хоронитель», який тлумачив, що «время нету». Також для них була укладена і програма так, що дійсно їм не дали часу на оглядини міста, чи на розмови.

Іншою категорією людей були «туристи» із СССР. Спочатку поставала думка, що, може, то дійсно туристи, які приїхали використати свою річну відпустку до Відня і подивитися на фестиваль. Одного дня зустрів я ту групу «туристів»; вони були з України, в числі 26. Коли я питав, хто звідки, то виявилось, що кожний з іншої області. Україна має 25 областей, отже, вислано урядово з кожної області по одному. А 26-ий був кацапчук, літ 30-ть, блондин, храмав на ногу і старався бути дуже «масненький». В дальших розмовах виявилось, що дійсно під маркою туристів урядово приїхали підібрані члени партії. Однак видно було, що КГБ не підготувало належно тих комуністів, бо ані один з тих «туристів» не знав, скільки їх коштує подорож до Відня. А один з них проговорився, що як тільки він повернеться до дому, то зараз іде у відпустку. Тут саме я пізнав у ньому одного з тих, які попереднього дня ішли і плескали в долоні та викрикували «мир і дружба». Хотілося з ним більше поговорити, бо він демонстративно підкреслював, що є депутатом УССР, його близьким приятелем являється проф. М. Рудницький, який написав «сильну книгу проти націоналістів і Ватикану». Коли його запитано, скільки коштує подорож з Києва до Відня, який

курс рубля у відношенні до шилінга, то він, може, з необережності або глупоти відповів, що нічого він не платив, рублів не вимінював, а все отримав готове. А зараз по повероті з Відня їде на «отдых», бо має річну відпустку. Прізвисьце його Кулик. То був образ, з якими «туристами» ми розмовляємо. Такі самі «туристи» були і з Ленінграду і Москви.

Незважаючи на те, що ті «туристи» були вибраними членами компартії, то ані один із них не відважився ходити по місті одинцем; ходили групами, неначе один за одного відповідав. В перших днях, коли почули в розмові, що з ними говорить емігрант, то не знали, як себе поводити, виглядало, що не знали, що мають робити: говорити, чи ні. Треба було до них звертатися з запитанням, як розуміти їх клічі: «мир, дружба і взаємопонимання», коли вони від емігранта втікають, як від сатани. Коли один із емігрантів в більшому гурті поставив таке питання, вони не знали, як на нього відповісти, але від тоді «туристи» вже від розмов з емігрантами не ухилялися. Мабуть, була інструкція, щоб говорити. Однак в розмовах переходилося, як правило, до політичної дискусії, в якій ті партійні вибранці, не маючи ґрунту, нервувалися і тратили рівновагу.

Активіст Павличко

Починається дискусія між групою емігрантів а «туристами». Емігранти запитують, чому на відкритті фестивалю не виступали українці? «Туристи» починають доказувати, що там виступав цілий СССР, а не окремі республіки. На питання емігрантів, чому цілий советський союз репрезентують москалі в своїх рубашках з «беріозкою», «тройкою» і з націо-

нальним московським духом, — «туристи» мовчать. Лиш виривається один середнього росту, з смуглявим округлим несвіжим обличчям. Він починає говорити про «дружбу» з російським народом, що «русский народ дуже багато помагає» українському народові. На питання, в чому та поміч полягає, не може відповісти. Не маючи від чого почати далі, говорить про те, що він читає кожне число «Шляху Перемоги» і там прочитав апель про потребу рятувати українців в Австрії, які «пропадають», радить «краще повертати на Україну». Із сторони емігрантів знову питання: чи українці всі живуть в Україні, чи їх далі засилають у Сибір, Казахстан, на важку працю? Другий «турист» почав пояснювати, що на цілину нікого не висилають, а їдуть туди всі «добровільно». Хтось із емігрантів кидає репліку, що так «добровільно» була проведена і колективізація.

Один із емігрантів запитав «туриста», який має змогу читати кожне число «Шляху Перемоги», де він працює. Він відповів, що в редакції журналу «Жовтень». Втім один із «туристів», невідомо, чи зі щирости, чи з інших міркувань, нахилиється до мене і каже, що це письменник Павличко, член партії. На запитання, скільки йому років, Павличко відповідає, що 28, а на питання, скільки років членом партії, каже, що вже чотири роки. Тут Павличко почав робити закид, що «націоналісти за одну ніч повісили 27 советських активістів»... При цьому він зам'явся і можна було зрозуміти, що саме він, 28-ий, втік від кари. Знову питання Павличкові, чи він знає, за що борються націоналісти, і чи знає, кому помагали ті активісти, на чийй вони були службі?

Павличко знову мовчить, щоби йому рухаються нервово.

Емігранти питають далі, які заслуги має він уже перед партією. Павличко нервово і піднесеним голосом говорить, що боровся з підпіллям... Це для емігрантів не новина.

Дивлюся на того молодого чоловіка, який має мутний погляд і не дивиться людям в очі. Стає мені жаль його, що саме його, як і інших, в свої триби взяли МГБ і КГБ, зломали йому характер і зруйнували його душу, заставили служити чужим інтересам.

Хвилину мовчанки перериває знов один з емігрантів, звертаючись до Павличка: «Може ви скажете, скільки чекісти постріляли і вивезли чесних українських патріотів в наслідок підлої роботи тих активістів?»

Павличко склонив голову і мовчить, а емігрант продовжує: «Вам не шкода тих, кого чекісти вистріляли, виморили голодом за час свого панування? Чи може ви не знаєте, скільки чекісти вимордували по тюрмах при відступі в 1941 році в Станиславові, Дрогобичі, Самборі, Львові, Луцьку, Винниці, Києві? Нам сором за вас, українські комуністи, ви навіть не вмієте бути самі собою, а сліпими слугами Москви!»

Павличко нервово: «Нам немає що говорити, нас історія розсудить». І виходить, а за ним навздогін іде голос: «Істо-

рія зрадників не розсуджує, а засуджує!».

«Туристи»-ленінградці

Між ними були вже заавансовані «туристи», деякі з них побували на «світовій» виставці в Брюсселі у 1958 р. Всі вони почувалися певніше, не оглядалися під час розмов з емігрантами, не оперували терміном «ми советськіє», а підкреслювали, що вони «руськіє». Коли в розмові їм зверталось увагу, що час колоніальної політики минув, що всі, навіть малокультурні, народи з цього боку залізної заслони отримують самостійність, а вони, москалі, хочуть далі поневолювати Україну, Білорусь і ряд інших народів, то це було їм не до вподоби і вони нервувалися. Вони вдавали, що не знають про концтабори, які існують в ССРСР. А коли йшла мова про злочинну політику компартії супроти немосковських народів, то «туристи» боронили її темпераментно. В розмові про релігію, один «турист»-ленінградець, який себе подав за юрист-консуля, сказав, що москалі ніколи не були глибоко віруючими, «саме серед руского народу створено найбільше протирелігійних анекдотів», і радив почитати твори Бєлінського.

Інакше виглядає комуністична пропаганда, а зовсім інакше виглядає живий москаль, якого маєте змогу послухати.

С. Мечник

Атлантида — земля таємна...

НАРИС

Старт! З гуркотом і ревом зривають ракети в повітря.

Сотні чи й тисячі телескопів, радарів, радіотелескопів щонаочі та і вдень скеровані в небо: людина вивчає міжпланетні простори, вивчає космос, такий же вічний і безмежний, як і сам час. І здавалося б, що тут, на планеті Землі, — вже нічого вивчати, вже немає таємниць, адже людина рветься в небо.

Та ба, так лише здається! Сотні й тисячі таємниць береже ще в собі наша планета Земля. Одна із них — чи не найбільша таємниця людської давньої історії, а навіть передісторії — таємниця землі-країни Атлантиди, таємниця зниклої землі, народу, високої культури. Все опинилося під морськими водами, під ще таячими хвилями часу.

Що ж таке Атлантида? У чому полягає її таємниця?

Оповідання філософа Платона

Дві з половиною тисячі років тому в Греції жив один із найбільших філософів усіх часів — Платон. Він писав свої твори у формі діалогів — розмови між двома особами. В одному із таких діалогів «Тимей» філософ оповідає про свого прапрадіда, якого вважали найбільшим мудрецем свого часу. Мандруючи по світі, опинився прапрадід Платона в місті Саїсі над рікою Нілом. Місто Саїс зникло дуже давно безслідно. Але запис Платона залишився і ось уривки з того запису, де оповідається про розмову прапрадіда на ім'я Солон із одним з мудреців зниклого міста Саїс:

«О, Солон, Солон... ви, греки-еллади, ще діти. Ви всі молоді душею... бо не посідаєте жадних відомостей, посивілих від часу... Ви не знаєте, що у вашій країні існувало найкраще і найдосконаліше з усіх на землі плем'я, від якого прийшов на світ і ти, і всі ви з вашим містом, коли залишалася від нього дуже маленька рештка, тому, що решта вцілілого племені сходила в домовину на протязі віків без письма».

«Ваше місто, — читаємо далі в «Тимей» оповідь єгипетського мудреця прапрадідові Платона, — побороло колись силу, яка свавільно йшла на всю Європу й Азію з боку Атлантичного моря. Тоді ж те море було судноплавне, тому, що перед устям його, яке ви по-своєму звете Геракловими стовпами, був острів. Той острів був більший за Лівію й Азію, взятих разом, а з нього можна було плисти й до інших островів і до материка, що лежить насупроти і що замикає те море... На тім Атлантидським острові склалася велика і грізна держава царів, які володіли цілим островом і частиною материка. Крім того, вони й по цей бік володіли Лівією до Єгипту і Європою до Тіренії. Вся та держава, зібравши могутню силу, вирішила одним ударом підкорити собі нашу, і вашу країну, і весь материк по цей бік... Але ваше місто таки перемогло після страшних битв ворога... А згодом, коли були страшні землетруси і потопи, за один день і повну жаху ніч ваша вся воєнна сила зникла, провалилась крізь землю і острів зник, потонувши у морі...»

Це — перші історичні вістки про величезний острів, а фактично материк — Атлантиду, заселений кілька тисяч років тому високо-розвиненими людьми з великою культурою, від яких тепер ми не маємо жадного сліду і який варто розшукати, щоб простежити розвиток культури на Землі.

Діалог «Критій»

У другому своєму діалозі, що зветься «Критій», Платон залишив нам опис Атлантиди, зроблений ним з переказів, яким у час Платона (тобто 5-4 віки до нашого літочислення — до нар. Христа) було вже кілька сотень чи й більше років давнини.

Острів Атлантида був покритий багатшою рослинністю, а земля його була дуже родючою. В глибу землі — у шахтах атланти

добували мідь, яка в ті часи цінувалася на другому місці після золота. Озера й ріки кишили рибою. У лісових гущавинах було повно звірини, в тому й слонів. Острів Атлантида мав продовговату форму, яких 550 клм. довжини і 370 клм. ширини. Центральна частина острова — плоскогір'я, оточене кільцем гір, що сходили в море. На рівнині стояло місто, оточене полями й садами, а далі — горами. У місті — центрі Атлантиди — багато чудових храмів і палаців; на полях — складна й хитра система каналів для зрошення. Деякими великими, штучно проритими каналами сплавляли дерево і по них ходили вітрильні великі кораблі.

Із «Критія» виходить, що Атлантида мала раптово зникнути з лиця Землі десять тисяч років тому.

За і проти

Десятки великих учених в різних кінцях світу довго ламали собі голови, роздумуючи над писанням Платона. Опис його був настільки правдоподібний, реалістичний, без усяких «змій лютих» та інших вигадок, що існування острова і носіїв високої культури давнини — атлантів, — не могло бути заперечене. Намагався, щоправда, заперечити його відомий німецький учений Гумбольдт. Але ще в древньому Римі учений Діодор Сіцилійський був схильний вірити в існування і раптове зникнення Атлантиди. Французький учений Бальї в минулому столітті категорично твердив, що Атлантида існувала. Чим більше назбиралося доказового матеріалу, тим більше звучало й голосів «за Атлантиду». Німецький палеонтолог Освальд Гесер опублікував на цю тему кілька праць; у Франції вийшла в 1954 році велика фактажна книга про Атлантиду.

Справді, чому б не припустити існування такого острова, вірніше — чим можна його існування заперечити? Хіба тим, що ми ще не дослідили нашої планети Землі якслід тоді, коли вже, наприклад, на Місяці немає й одного кілометра території, оберненої до Землі, яку б не було детально і вивчено і названо (на Місяці є «Океан Тиші», «Дорога Зустрічей», «Море спокою» тощо, — умовні назви, бо ні доріг, ні тим більше води там немає). Говоримо, що єгипетська культура, чи культура Азії (з Китаєм включно) — найдревніша. Але здається атланти були носіями ще давнішої культури і то такої, яка своїм розвитком перевищує всі наші сподівання.

В «Іліяді» Гомера ви напевно читали про мітичне місто Трою, місто, яке забрали греки... але якого ніхто не міг знайти і ніхто довгі віки не знав, чи воно взагалі існувало. У семидесятих роках 19-го віку німецький археолог Шліман провадив розкопки на Малоазійському півострові. Він розкопував горбовину Гісарлик, не думаючи зовсім займатися підтвердженнями «темних місць» в «Іліяді», зокрема, розшукуванням легендарної Трої. Зненацька розкопувачі наткнулися в землі на сліди якогось старовинного міста. Після довгого вивчення виявилось, що це й були залишки міста Трої — міста, яке доти вважали вигаданим, попри детальні описи в «Іліяді». Виявилось також, що Троєю заселяв народ, який був на високому щаблі цивілізації, дарма, що жив він багато тисяч років тому. Таке відкриття додало прихильникам теорії існування Атлантиди ще більше віри.

Л. П.

(Далі буде)

В недалекому майбутньому ...

Ракетоплян «скакатиме» з одного континенту на другий. Такий «скок» він здійснюватиме за кілька десятків хвилин. Проте, йому доведеться не раз пронизувати слії атмосфери, при чому — вперше при піднесенні вгору (в повітря) по балістичній кривій аж до її вершини, востаннє — при наближенні до місця сідання на летище.

Коли ракетоплян з де-далі наростаючою швидкістю злетить у небо, корпус його від тертя об повітря вже через кілька десятків секунд так розігріється, що почне світити. Однак із збільшенням висоти він почне поступово охолоджуватись, бо повітря в оточуючому просторі ставатиме більш розрідженим. Та ось починається наступний етап руху — стрімке наближення ракетопляна до Землі. З кожною секундою молекули повітря зударяються з оболонкою ракетопляна міцніше, бо повітря стає гущішим. Температура носової частини ракетопляна катастрофально зростає. Спочатку вона світиться червоним, а потім білим жаром. Науковці підраховували, що температура носової частини ракетопляна може досягти кількох тисяч ступенів. Отже її доведеться якось охолоджувати, бо інакше загинуть пасажери і весь вантаж. Тому, поряд з проєктуванням різних систем ракетопланів, спеціалісти вишуковують міцні і вогнестійкі матеріали. Зрозуміло, що звичайна сталь, яка розтоплюється при температурі близько 1500 ступенів, не відповідає таким вимогам:

сталевий корпус ракетопляна спалахне і згорить, неначе метеор.

З чого тоді виготовити корпус ракетопляна? Найкраще було б застосувати вольфрам: найбільш тяжкоплавний серед усіх відомих нам металів, він витримує температуру до 3.400 ступенів. Проте, вольфрам у 2,5 рази важчий за сталь. Його застосування збільшить вагу ракетопляна.

Вольфрам має ще одну ваду: вже при температурі 700-800 ступенів він активно сполучається з киснем. При цьому утворюється окис вольфраму, що в повітрі починає випаровуватися. Але справа в тому, що при випаровуванні кожна молекула окису забирає тепло і цим захищає внутрішні частини від перегрівання. І науковці вирішили на корпус ракетопляна виготовляти покриття з вольфраму. Добре вбирають також теплову енергію берилій і титан. Значить, ними можна вкривати носову частину ракетопляна.

Одним з молодих металів, що розріджується при температурі 3.170 ступенів, є реній. Перше його виявили в Землі в 1925 році, але запаси його дуже незначні. Щоб видобути один грам цього металу, треба переробити десятки вагонів руди. Реній дорожчий, ніж золото. Але, незважаючи на великі витрати праці, чистий реній все ж таки видобувають, бо він не тільки тяжкоплавний, а й дуже вогнестійкий. При 1.500 ступенів, коли сталь стає рідиною, горить у повітрі, реній навіть не змінює свого бли-

ску — при такій температурі він не з'єднується з киснем.

Недавно в пресі було повідомлення, що науковці вирішили вкрити корпус ракетопляна та ракет тонким шаром платини. Вона не така стійка як реній, але її полірована поверхня дуже добре протиставляється «атакам» кисню і випромінює у простір тепло, яке виникає в наслідок тертя об повітря.

У тих країнах, де платини мало, ракетобудівники думають застосувати молибден. Своїми властивостями він дуже подібний до вольфраму. Щоб захистити молибден від згубного впливу кисню при високій температурі, його вкривають тон-

ким слоєм хрому, платини, а навіть і золота.

Відомими є тепер і інші матеріали для ракетобудування. До них належить ніобій. Це також тяжкоплавний і дуже вогнетривкий метал. Поряд з тим все ширше починають застосовувати окиси (ржу) ряду металів: алюмінію (топиться при 2.500 ступенях), магнію (2.840 ступ.). Але ці метали дуже крихкі і не витримують вібрації та ударів. Тому до окисів для пластичності додають порошкоподібний кобальт.

Дуже багато тепер працюється над випаденням матеріалів з плястмаси.

А. М-н

Під час таборування влітку 1959 р. юні члени СУМ-у в Шотляндії разом із своїми виховниками відвідали українську католицьку церкву в Единбурзі, де їх прийняв парох о. М. Матичак

ПРО ПУСТОШЕННЯ ЛЮДСЬКОЇ ДУШІ

»ПРОТИ ПЕРЕКОНАНЬ«

Це нова книжка відомої письменниці Ольги Мак, яка своєю дощогочасною творчістю настільки привернула увагу української читацької публіки, що її м. р. представили були до нагороди Нобеля.

Цим разом О. Мак не веде нас крізь пампи Бразилії, ні не каже нам з запертим віддихом слідкувати за своїми героями — українцем Данком »Бог вогню«, чи дикуною Жаїрою (»Жаїра«), — але беручи темою українське підсоветське життя, — з усім епічним спокоєм малює картину спустошення людських душ. А спустошать душі наших людей — всіми засобами вщеплюваний москалями атеїзм і вихолощування українського життя з будьяких традиційних приznak, — до фальшування нашої історії включно. Слабші характери пробують »приспосовуватися« й раз ставши на дорогу співпраці з ворогом, загрузають чимраз глибше в неможливість погодити особисте щастя зі зрадою українських ідеалів, з нехтуванням традицій, моралі й християнських засад.

Тому й кінець героя невеселий, але в дію входять інші люди, не такі блискучі, як красень і »дон-жуан« Ігор, за-

те ж не отруєні ворогом, і їм приходить знайти своє місце в нерівному змагу з ворогом.

Попри свою проблемну настанову, книжка має дуже драматичну любовну історію, над якою напевно пригадується читач. Окреме питання, — це характеристика українських дівчат і слід зразу ж сказати, — авторка їх зовсім не ідеалізує! Може дехто й обуриться за те на О. Мак, але прослідивши глибше, не зможе відмовити їй рації. Можуть запротестувати теж батьки щодо материнського права відібрати батькові дитину, але прочитавши »Проти переконань«, читачі, мабуть, погодяться з авторовою розв'язкою. А втім, щоб дискутувати над усіма цими проблемами, які порушила О. Мак, — то треба б улаштувати для цього окремі сходи.

»КРАЇНА ЧАРІВ І КРАСИ«

Саме появилася третя книжка відомого приятеля молоді й Гуцульщини — М. Ломацького. Здається, навіть сам »гуцульський поет« Юрій Федькович не змалював з такою палкою любов'ю краси Карпатських гір, їхніх жителів — гуцулів та їхніх старовинних, ще княжих і боярських звичаїв, — як М. Ломацький, що

забрив у Гуцульщину з Поділля, але тут же й знайшов своє «щастя».

Пишучи про Гуцульщину, автор не ставить собі ніяких інших завдань, крім того єдиного, щоб зафіксувати друком те, чого він сам не може забути, але що винищує, разом із чудовими лісами, ворог. Оця «країна чарів і краси», — це наче легендарна Атлантида, — красу й принади якої намагаються воскресити весь час і письменники і люди кіна. Та коли вони послуговуються виключно своєю уявою, то в М. Ломацького, його чудова Гуцульщина стоїть ще мов жива

перед очима його душі й палкого, закоханого серця. Маючи при тому феноменальну пам'ять, — він записав точно різноманітні оповідання, перекази, спогади, легенди, з яких кожне одне може стати основою повісті, сценарія чи драми для наших молодих письменників, які не можуть черпати українських тем просто з українського життя й з української землі. Деякі з оповідань Ломацького могли б надаватися й для перекладу й становили б для західного читача щось у роді «екзотики».

Софія Наумович

І ОЖИВЕ ДАВНЯ СЛАВА !

(Вступ до реферату, виголошеного на XI Здвизі СУМ-у Бельгії)

Інж. З. ВИТЯЗЬ

Український нарід своєю історією, своєю культурою, як також і своєю численністю належить до великих європейських націй. Це твердимо не тільки ми — користаючись джерелами світової історії, — це підкреслюється і чужинцями, як оце недавно зробив при своїх відвідинах нашої батьківщини прем'єр-міністр Британії Макмілан.

Але багатство нашої землі та її географічне положення по сусідству з агресивними і загарбницькими народами створювали цілий час несприятливі для нас історичні обставини. Це і є майже основна причина, чому такий великий нарід, як наш, не міг мати досі постійного і безперервного державного життя.

Та жорстокий окупант не тільки грабував наші земні багатства. Він загарбував і наші духові скарби і використовував їх для своєї вигоди, для своєї слави. Так, перш за все, нас позбавили нашої історії, цього фундаменту державної будови. Наша славна княжа доба була привласнена москалями в цілях додати собі більше стародавності і величі, блискуча ж козацька епоха з її героїчними чинами і лицарством висвітлюється тим чи іншим понесоловачем як період всіляких «бунтів», а тогочасні провідники і наші державні мужі — як неосвічені темні ватажки, бунтівники чи погромники.

Кожний окупант віками доводив, що нас »не було, нема і не буде«, як державної нації! Покоління за поколінням вони виховували в такому дусі, і лише народні перекази і рідкі історичні джерела підтримували в нашому народі національну свідомість і гордість.

При найкращій добрій волі наші вчені історики не мали ніякої можливості дати повну уяву про велич минувшини, про значення і місце нашої держави і нашого народу в світі, про славні події в його житті, про визначних його синів і дочок.

Тільки наприкінці XIX століття починають з'являтися твори наших істориків, які просякають в гущу народу, освідомлюють його ще більше своїм правдивим навітленням історичних фактів. Та робиться це потайки від окупантів, з яких московський найбільш жорстоко переслідував найменшу самостійну думку або потягнення. Це положення стає ще більш трагічним з моментом поневолення нашої землі московським комунізмом. Тепер наша молодь позбавлена майже всякої можливості ознайомитись і пізнати правдиву історію свого народу, у якого відібрано навіть право помолитися в рідних храмах за свою кращу долю. Лише невмирущий дух нашої нації підтримує в серцях як батьків, так і їхніх дітей вогонь віри, любови до рідного та прагнення до волі.

Наш поневолений нарід не має ніякої змоги відзначити чи вшанувати будьяке національне свято або велику історичну подію, бо кат знає, що вогонь у грудях може перетворитися у величезну страшу заграву...

Але ми, що опинилися у вільному світі, — ми маємо повну можливість це робити, і ми це робимо! — Ми виконуємо тим і свій обов'язок супроти уярмленої батьківщини, і підносимо її престиж у світі, і кидаємо виклик поневолювачеві!

В цьому році припадають роковини двох великих подій у нашій історії: — ми відзначаємо 300 років нашої блискучої перемоги над москалями під Конотопом та 250 років збройного виступу гетьмана Мазепи проти московського царя.

Відзначення цих роковин є подією надзвичайної важливості, бо світ не тільки ближче пізнає і наших великих державних мужів, і історію нашого народу, але також ще і ще раз переконується, що Україна БУЛА, Є і БУДЕ нескореною, завжди вуюючою за свою волю і незалежність.

Розголос про ці вшанування розійдеться повсюду. Донесеться він у наші рідні землі, і там підсилить ще більше їхній вогонь у грудях... Для них це буде так, ніби невидимий потиск нашої руки, так ніби звук тих підбадьорюючих слів, що вирвалися у одного з українських підсоветських поетів: »Потерпи ще трохи, — відболить і це«. І, напевно, кожний із них у такий момент, так, як і ми тут, своїми духовними очима побачить втілення нашої найдорожчої мрії: — як від меча новітнього месника, так як колись від грізної шабляки нашого славного гетьмана Івана Виговського, утікають у паніці московські недобитки, цим разом очищуючи нашу святу землю остаточно і навіки.

Поширюйте видання СУМ-у!

ПРО ЗАСНОВАННЯ КНЯЖОГО ЛЬВОВА

Одного разу наша група юнаків вибралась на Високий Замок у Львові, щоб познайомитись із його розположенням і оглянути з нього панораму міста.

Ми висіли з трамваю на Замковій вулиці й під проводом провідника почали спинатись стежками між зеленню дерев і кущів до найвищої точки Високого Замку — Кіпця на Замковій горі. Юнаки бадьоро спинались усе вище й вище. Доріжка, якою ми прямували, вилась кругом Замкової гори. По схилах гори росли букові дерева. Тільки здовж доріжки рядочком росли каштанові дерева й своїм білим цвітом прикрашували краєвид. Юнаки цікаво кругом розглядались, але нічого, крім кіпця на Замковій горі, не могли побачити, бо дерева перешкаджали в розгляданні далеких краєвидів.

— Пождіть!.. Як вийдемо на вершок гори, то оглянете панораму міста! — говорив провідник. — Уже недалеко.

Під час спинання на гору, провідник розповідав нам про різні зустрічні рослини, дерева й пташки, яких ми зустрічали дуже багато по дорозі. Вони своїм щебетанням звеселяли цілу Замкову гору. Ми зустрічали багато людей, котрі також, так як і ми, оглядали Замкову гору, або відпочивали на зеленій траві.

Нарешті ми вийшли на Замкову гору. Вже дещо втомились. Але нашій мандрівці ще не було кінця. Вершок гори був зрівняний та засаджений квітами й декоративними кущами. Наша дорога простягалась вздовж гори й доходила

до висипаного кіпця, на вершок якого провадила вже вузька стежка, яка вилась спіралею кругом кіпця.

— Цей кіпець уже висипали поляки на пам'ятку Люблинської унії, — пояснив провідник.

По правій стороні від доріжки недалеко кіпця видніли залишки старого оборонного валу й муру.

Вже добре втомленими опинились юнаки на самому вершку кіпця. Хоч сонечко пригрівало, там було холодно, бо, не маючи нічого на перешкоді, вітер провівав горою. Перед юнаками простягнувся чудовий краєвид — панорама міста Львова. Всі захоплено розглядались навкруги і слідили за поясненнями провідника.

— Бачите!.. Ціла Замкова гора вкрита зеленню. На північ, захід і південь від неї, немов у кітловині, простягаються дахи львівських будівель. Над дахами кам'яниць і домів відрізняються бані церков, вежі костелів, львівський ратуш і цитаделя. Тільки на схід розташовувалась гора Льва, а за нею горби й поля.

— Прекрасний краєвид!.. — раділи юнаки.

— Ось, у долині серед зелені й хаток Старого Знесіння блищить до сонця баня церковці, — продовжував провідник. — А далі на ліво видно залізничну станцію Підзамче, церкву св. П'ятниці й церкву св. Миколая. Вона є найстаршою церквою в цій ділянці Львова. В ній молились ще українські князі. Біля неї розташоване Жовківське передмістя — найстарша частина міста Львова.

— А ось, на заході, — вказував провідник рукою, — видно вежу Преображенської церкви, за нею Львівський ратуш і катедру св. Юра.

— Як вони могутньо виглядають на тлі дахів домів!.. Прекрасний вигляд!.. — викрикували з захопленням юнаки. — З близька вони такими не виглядають.

— Деякі з тих цінностей міста Львова ви вже оглядали, а деякі ми ще оглянемо під час наших чергових оглядин пам'яток, — продовжував провідник. — Ви також повинні знати всі пам'ятки міста, щоб могли показати їх іншим зацікавленим людям і пояснити.

— Ми також хочемо бути провідниками по місті Львові, так як і ви! — відповіли юнаки. — Тому з охотою будемо вивчати все цікаве, щоб вміти пояснювати, так як ви це знаєте.

— Це дуже гарно! — зрадів провідник. — Я допоможу вам у тому. А тепер сходім із кіпця на Замкову гору, бо тут провіває холодний вітер. Там відпочинемо біля оборонного валу.

Юнаки почали сходити.

Зійшовши з кіпця, юнаки вигідно розсілись на зеленій траві біля валу.

— Як тут затишно! — раділи юнаки. — Аж тепер відпочинемо й підкріпимось харчами, які ми принесли зі собою!

Всі повідкривали свої торбинки й почали заїдати з них різні ласощі.

Але провідник не дав довго даром сидіти. Він почав розпитувати юнаків, що вони знають про заложення міста Львова. Юнаки почали розказувати один перед другим і хвалитись, що вони знають. Але їх оповідання не були точні. Багато вони не знали.

— Пождіть!.. Ви точно не знаєте всього! — перебив їх провідник. — Я розкажу вам докладніше.

— Просимо, просимо! — зраділи юнаки.

— Як вам уже відомо, ці землі колись були покриті непрохідними лісами, — розпочав провідник. — У них водились дикі звірі. Через ті ліси протікала річка Полтва, яка сьогодні протікає попід львівський театр. До неї спущена вся львівська каналізація. І через це вона зверху закрита й щойно за Замарстиновом виходить знову на поверхню. Через ці землі також проходив головний шлях із сходу на захід. Тільки на протилежній горбі до цього, там у західній частині, де сьогодні катедра св. Юра, стояла будова з хрестом. Це був монастир. У ці сторони часто виправлялись українські князі зі своїми боярами й дружинами на полювання. А диких звірів тут було доволі, тому часто цими лісами розносились оклики ловецьких рогів.

— Ця подія, про яку буду розказувати, відбувалась літом 1250 року. Було погідне попутне, коли до цього горба, на якому ми відпочиваємо тепер, під'їхав на конях гурт людей з блискучій зброю.

— Батьку, ясний князю! — промовив до найстаршого їздця молодий юнак, що їхав поруч. — Досить нам ловів на сьогодні! Виїдемо на цю гору, відпочинемо й налюбujeme далеким видом.

— Так буде! — відповів коротко князь і завернув коня на стежку, що вилась вгору. За ним попрямував сип, а відтак і вся ловецька дружина. Це був князь Данило зі своїм сином Львом.

(Далі буде)

Р. Д.

ЗАКЛИК!

**ДО ВСІХ КРАЙОВИХ УПРАВ, УПРАВ ОСЕРЕДКІВ, УПРАВ ВІД-
ДІЛІВ ЮНАЦТВА, КОЛЬПОРТЕРІВ, ЧЛЕНІВ І ПРИХИЛЬНИКІВ
СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ**

Дорогі Подрузи і Друзі!

Після майже однорічної перерви, з початком 1959 року, Центральна Управа СУМ-у, виконуючи постанову IV-го Світового Конгресу СУМ-у, приступила до дальшого видавання сумівського пресового органу — журналу «Авангард». З того часу по сьогодні появилось в менше або більше регулярному відступі часу п'ять чисел журналу, на сторінках якого були порушувані важливіші проблеми нашої молодечої організації в загальному та в поодиноких країнах зокрема. В цей спосіб наш журнал «Авангард» сповняв ролю зв'язкового, що еднав членів нашої Спілки, розкинутих по всіх закутках світу в одну духову українську спільноту.

Редакція журналу «Авангард» докладала всіх зусиль, щоб кожночасно відповідати актуальним проблемам СУМ-івського життя, та однак не завжди вона могла вив'язуватись вповні з цих завдань. Дві причини, а саме: фінансові труднощі і заслаба співпраця сумівських клітин і всіх членів унеможливлювали регулярну появу нашого журналу в минулому році.

З листування, яке ведемо з нашими читачами, знаємо, що вони нетерпеливо завжди очікують появи наступного числа «Авангарду» і стверджують, що журнал чим раз більше достосовується до праці і завдань нашої молодечої організації по всіх країнах. Аналізуючи ці щирі голоси наших читачів, ми приходимо до ствердження, що наш журнал міг би бути також почитний серед ширших кол нашої організованої і неорганізованої старшої молоді, якщо б до цього ми всі поробили відповідні заходи.

Вступаючи в новий 1960 рік, ми маємо бажання в цьому році піти ще далі на зустріч вимогам часу і української молоді в загальному. Ми хочемо, щоб журнал своїм змістом і формою був реальною відбиткою праці й осягів організованої української молоді в цілому світі, своїми статтями й дописами та оформленням міг викликати захоплення й бажання змагатись за ще кращі осяги як в індивідуальному, так і в суспільному житті на користь української визвольної справи.

Нам потрібно, отже, тісної співпраці всіх членів СУМ-у і то в двох площинах:

По-перше, нам треба постійних дописувачів і репортерів, які присилали б нам дописи й світлини з місць та пробували б пера в літературно-мистецькому розділі журналу. Молоде покоління мусить вилонити з себе нові творчі сили, що прийшли б на зміну старшим і дали б свій вклад у духову скарбницю нашого суспільства. Наш журнал дає для цього свої сторінки і можливості повного вияву.

По-друге, ми мусимо поставити наш журнал на вищому технічному рівні, що вимагає більшої затрати коштів. Для того нам треба принаймні подвоїти теперішнє число читачів і передплатників. Тільки при точному розчисленні наших кольпортерів і

сумівських клітин за журнал та при ширшому розповсюдженні журналу шляхом збирання передплати, ми зможемо поміщувати більше ілюстрованого матеріалу, запросити до співпраці більше видатних працівників пера та зменшити його ціну.

В наступних числах журналу міститимемо імена тих передплатників та кольпортерів і назви тих Осередків, котрі відгукнулись на наш заклик і приєднали нових передплатників, чи замовили до кольпортажі більшу, ніж дотепер, скількість примірників.

Друзі! Даймо доказ, що при добрій волі і бажанню можна добитись багато більших успіхів в праці, а тим самим наблизити досягнення нашої високої мети заключеної в нашому гаслі «Бог і Україна».

**Редакція і Адміністрація
»Авангарду«**

Лист ЦУ СУМ-у до д. В. Шарвана в Бофало, ЗДА,

**з приводу 10-літнього Ювілею Української Радіо Програми.
Вельмишановний Друже Шарван!**

З великою приємністю довідались ми про те, що Ви зі своїми Радіопередачами закінчуєте в час цих Різдвяних свят десятилітній період Вашої невтомної корисної праці на хвилях етеру.

Цей десятилітній Ювілей заслуговує на особливе відзначення з боку українського суспільства на чужині, бо своїми національно змістовними радіо-передачами Ви обслуговували протягом того часу значну його частину в ЗДА і Канаді.

Центральна Управа Співки Української Молоді має ще особливі підстави відмітити Ваш радієвий Ювілей, поскільки в Ваших радіопередачах було відведено чимало місця для справ нашої Співки і в загальному для справи виховання української молоді. Ми мали кількакратно можливість переконатись, що Ваші радіо-авдиції втішаються великою популярністю й авторитетом серед нашого суспільства, чого доказом можуть бути майже кожнорічні збірки на цілі Юнацтва СУМ-у в Європі, які Ви при допомозі тих авдицій з успіхом переводили.

Тому ми радіємо разом з Вами Вашими десятилітніми досягненнями в так важливій ділянці, якій Ви себе присвятили. З тієї нагоди просимо прийняти наші найщиріші вітання та вислови признання і вдячності за співпрацю над вихованням молодого українського покоління.

Будемо радіти коли і надалі Ви зможете безупинно продовжувати Ваше діло на користь українській визвольній справі і ще більше місця віддасте проблемі виховання нашої молоді. Зберегти ж бо українську молодь вірною Україні і в той спосіб забезпечити тяглість української національної ідеї та боротьбу за її реалізацію в цілому світі є найбільшим завданням нашого часу і сучасного активного українського покоління.

Прийміть отже разом з вітанням наші гарячі побажання ще більших успіхів у Вашій майбутній праці на славу Богові і Україні!
Чесць України! Готов Воронити!

За ЦУ СУМ-у:

Омелян Коваль
Голова

Євген Гановський
Ген. Секретар

ПЕРЕДПЛАТА «АВАНГАРДУ» НА 1960 РІК

Виповніть і вишліть до представника «Авангарду» у Вашій країні (адреси подані на обкладинках), або до Адміністрації в Брюсселі.

До Адміністрації «Авангарду»

Цим повідомляю, що я переслав
(дата)

суму на передплату журналу «Авангард» 1960 р.
на адресу:
(адреса, кому вислано гроші)

В минулому році я вплатив і одержав такі
(сума)
числа «Авангарду»:

Прошу надсилати мені журнал і інші видання СУМ-у на
прізвище і адресу:

Дата

Умови передплати:

в США і Канаді	— річно чотири числа —	1.60 дол.
	— одне число —	0.50 дол.
в Англії	— річно —	10 шил.
	— одне число —	3 шил.
в Австралії	— річно —	16 шил.
	— одне число —	5 шил.
в Франції	— річно —	640 фр.
	— одне число —	200 фр.
в Бельгії	— річно —	64 фр.
	— одне число —	20 фр.
в Німеччині	— річно —	4.30 н.м.
	— одне число —	1.30 н.м.

В інших країнах відповідно до американського долара.
Передплату висилати банковими чеками на адресу:

UNION DE LA JEUNESSE UKRAINIENNE
Comité Central
72, Boulevard Charlemagne, Bruxelles 4, BELGIQUE.

ПОРУЧАЄМО ВИДАННЯ «ШЛЯХУ ПЕРЕМОГИ»

I. Для молоді:

Ц і н а

	\$	£	Bfr.	DM.
Леся Храплива ОТАМАН ВОЛЯ	2.00	0.10.0	70	5.00

Повість для молоді. Стор. 271.

Ольга Мак

БОГ ВОГНЮ	6.00	1.10.0	210	15.00
------------------	------	--------	-----	-------

Повість з бразилійського життя
в трьох томах. Стор. 965.

Олекса Воропай

ЗЗИЧАЙ НАШОГО НАРОДУ	3.00	0.16.0	100	9.00
-----------------------------	------	--------	-----	------

Етнографічний нарис.
Том перший. Стор. 456.

Юрій Тис

ЖИТТЯ ІНШОЇ ЛЮДИНИ	1.50	0. 8.0	50	4.00
---------------------------	------	--------	----	------

Повість. Стор. 176.

Петро Кізко

УСТИМ БЕЗРІДНИЙ	1.50	0. 8.0	50	4.00
------------------------	------	--------	----	------

Повість. Частина I-ша. Стор. 175.

Ольга Лубська

КОЛОССЯ ШЕЛЕСТИТЬ	0.30	0. 2.0	12	1.00
--------------------------	------	--------	----	------

Поезії. Стор. 54.

II. Для юних сумівців і дітей:

Леся Храплива

ВІТЕР З УКРАЇНИ	2.00	0.10.0	70	5.00
------------------------	------	--------	----	------

Оповідання та казки для дітей.
Стор. 144. Ілюстровані.

Книжки можна набути в українських книгарнях, кольпор-
терів «Шляху Перемоги», або у видавництві:

Verlag Schlach Peremohy, München 8, Zeppelinstr., 67, Germany.

АДРЕСИ КРАСВИХ УПРАВ СУМ-у:

Ukrainian Youth Ass'n in Australia
c/o Mr. S. Misko
86 Plumptre Ave.,
Glenroy, Vic., Australia.

"Prosvita" (SUM)
c. Soler 5039
Buenos Aires, Argentina

Sr. Bohdan Bilynskyy (SUM)
Rua Piaui, 205 — Ap. 3,
Sao Paulo, Brazil

Sr. Iv. Lytwynowycz (SUM)
a/c V. Kolesnikewicz
Villa Alta, Almacén
Enkarnacion, Paraguay.

З Друкарні Української Видавничої Спілки
в Лондоні

Printed by Ukrainian Publishers Ltd.,
237, Liverpool Rd., London, N.1.